

Magnum Bullarium Romanum, Seu Ejusdem Continuatio

Quæ Supplementi loco sit, tum huicce, tum aliis quæ præcesserunt
Editionibus, Romanæ, & Lugdunensi ...

Constitutiones Variorum Pontificum in præcedentibus Editionibus
desideratas, summoque studio hinc inde conquisitas complectens

Luxemburgi, 1741

Innocentius VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74452)

ANNO
1484.

quibuscunque seu si Duci & Consiliariis prefatis vel quibusvis aliis communiter vel divisim à Sede prefata indultum existat quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem quod presentium litterarum publicatio in valvis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe & audientie litterarum contradicatarum facta, perinde ipsum modernum Ducem & ejus Consiliarios ac prefatos monitos arceat, ac si eis & cuilibet eorum personaliter & presencialiter insinuatæ fuissent, Personas ipsius Ducis fratrum & Patruorum suorum ac eorum conjugum à supra dictis censuris eximentes, penis juris & Constitutionum Apostolicarum in suo robore permanentibus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginem requisitionis, monitionis, mandati, assignationis, promulgationis, subjectionis, statuti, ordinationis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contra ire: si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quadringentesimo octuagesimo tertio. Tertio Non. Februarii, Pontificatus nostri anno tertio decimo.
Jo. de Madiis.

INNOCENTIUS OCTAVUS
PONTIFEX CCXVII.

ANNO DOMINI MCDLXXXIV.

Innocentius Genuensis nomine Joannis Baptistæ Cibo anno 1484. Principibus Christianis contra Turcam concitatis, rem suam impensè ampliavit: à Carolo VIII. Galliarum Rege, Zizimum Fratrem Bajazetis obtinuit, hac lege nè Româ egrederetur: Obiit anno 1492. (*Magni Bullarii Romani hujus Editionis Luxemb. 1727. Tom. I. fol. 429. App.*)

I.
Ex Archiv.
Capituli
Genevensis.

Bulla Innocentii Papæ VIII. pro confirmatione statutorum Ecclesiæ Cathedralis Genevensis: an. 1484.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Sacro Sanctæ & militantis Ecclesiæ gubernacula divina disponente clementia meritis licet imparibus tenentes in terris de benignitate Sedis Apostolicæ provenire debere censuimus, ut ea quæ honestate pace & tranquillitate, ac statu prospero Ecclesiarum quarumlibet prudenter, ac salubriter facta fuisse noscuntur, humilibus præsertim desuper votis petentium intervenientibus Apostolico munimine roborentur.

Sane pro parte dilectorum filiorum Capituli Ecclesiæ Gebennensis nobis nuper exhibita petitio continebat quod olim ipsi pro felici statu dictæ Ecclesiæ & illius personarum quiete ac divini cultus in illa augmento quam plura

statuta & ordinationes rationabilia & honesta, & sacris canonibus minime contraria diversis successive temporibus ceciderunt pro ut in quibusdam litteris authenticis seu quodam libello ejusdem capituli confectis sigillis munitis, seu munito plenius continetur. Quare pro parte tam dictorum capituli quam dilecti filii Antonii Depoldo ipsius Ecclesiæ Canonici decretorum Doctoris in Romana curia causaque procuratoris nobis fuit humiliter supplicatum ut saluti, & ordinationibus prædictis pro eorum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adjicere aliasque in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur qui cunctarum Ecclesiarum directionem ac statum prosperum & felicem interiori mentis desideramus affectu, quique litteras seu libellum huiusmodi & in illis contenta statuta prædicta in Cancellaria nostra per assistentes in eadem viros probos & honestos inspicere & examinari diligenter ac presentibus inferi fecimus singulares personas capituli huiusmodi ac prefatum Antonium ab omnibus & singulis excommunicationis suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis sententiis censuris & penis à jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existant quoad hoc presentium duntaxat consequantur effectum absolventes & absolutos fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinari ordinationes & statuta prædicta ac prout illa concernunt omnia & singula in litteris, sive libello huiusmodi contenta auctoritate Apostolica tenore presentium ex certa scientia confirmamus & approbamus ac presentibus scriptis patrocinio communimus suppletentes omnes & singulos defectus tam juris quam facti si qui forsan intervenerint in eisdem. Et nihilominus quia difficillimum est futuris eventibus in omnibus providere, contingere posset quod nonnulla ex institutis huiusmodi successu temporis aliqua etiam de causa minus utilia esse viderentur & propterea corrigenda forent eisdem capitulo. dummodo illorum majoris & sanioris partis ad hoc expressus accedat assensus statuta & ordinationes prædicta corrigendi & mutandi illisque addendi & ab eis minuendi secundum quod pro honore & utilitate dictæ Ecclesiæ ipsis visum fuerit, plenam & liberam auctoritate & scientia prædictis harum serie concedimus facultatem.

Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis cæterisque contrariis quibuscunque. Tenores verò litterarum, seu libelli, & statutorum, ac ordinationum prædictorum sequuntur, & sunt tales.

Quamvis sacri Canones sanctorumque Patrum & Conciliorum generalium sanctiones gravi perpensato consilio edicta promulgata fuerint, non adeo negotiis occurrentibus propter naturæ humanæ varietatem quæ semper conatur novas invenire negotiorum formas, proinde potuerunt quin etiam nova jura condere antiquis non sufficientibus salubre visum extiterit, imo & Ecclesiis Cathedralibus suppositisque earumdem Dominis venerabilibus Canonis circa ipsarum regimen Ecclesiarum ac conservationem ut in pace & quiete ipsi & minores Ecclesiarum manerent ac viverent statuta & ordinationes condere necessariumque fuerit alia interdum statuta secundum variatum tempus primis addere quibus per Venerabiles Dominos canonicos insignis Ecclesiæ Cathedralis sancti Petri Gebennensis pro tempore existentes attentè consideratis statuta & ordinationes quæ sequuntur diversis tamen temporibus pro bono & con-

servatione

ANNO
1484.

ANNO
1484.

servatione ipsius Ecclesie status & omnium suppositorum ejusdem ediderunt, statuerunt, ac promulgarunt. Et quia ceremonialia in quacunque Ecclesia rite ordinata ad Dei cultusque divini honorem inventa populum ac fideles Christianos devotos reddunt pariter & attentos; circa igitur Ecclesiasticas caerimonias in divinis servandas ipsius domum de capitulo de anno in primos Domini millesimo ducentesimo nonagesimo secundo die lune post pascha in generali capitulo tunc celebrato statuerunt & ordinarunt in hunc qui sequitur modum.

Primo quod horae canonicæ pulsantur secundum temporis distinctionem & secundum horologii bene ordinati ac horarum pulsationem tempora veris & æstus distinguendo juxta consuetudinem hastenus observatam.

Item quia in cimbali bene sonantibus laudatur Deus & concitantur fidelium corda ad devotionem. statuerunt quod in matutinis & vespers fiant quatuor modi distincte ultra clausum ultimum de quibus prima pulsatio seu moda tantum duret quantum quis moram faceret in dicendo septem psalmos, cætera verò pulsationes seu modæ, seu bona posa seu intervallo fiant de unâ ad aliam; ita quod omnes durent per horam integram; & ultra si festum propter ejus solemnitatem requiratur.

Item matutina à pascha usque ad festum Beati Michaelis pulsantur horâ tertiâ & alio tempore horâ quarta vel circa post mediam noctem.

Item ut magis in solemnitatibus populus ad devotionem excitetur, & differentia dierum solemnium ac ferialium cunctis appareat distincta, ordinarunt quod dictis diebus solemnibus & duplicibus omnes pulsationes seu modæ horarum officiorum solemnitarum prædicatarum cum duplicibus campanis ad longum tractum & debitum intervallum pulsantur tintinnabulum, seu tricodonom bene ordinatum melodiosum cum debita mensura faciendo; cæteris verò diebus pro qualibet pulsatione seu modâ solâ & unica campana modo proxime ordinato pulsantur.

Item ordinarunt quod campana secunda post majorem pro idibus pulsetur in aurora & tunc in continenti missa prima auroræ in Ecclesia celebretur, qua finita secunda in continenti incipiat & successive aliæ ordinariæ modo prædicto sine defectu secundum tabulam celebrantur, pulseturque prædicta campana pro sermonibus & processionibus generalibus ac confratris, nisi aliter capitulum & causa legitima dixerit faciendum.

Item prima seu officium primæ à pascha usque ad festum Beati Michaelis pulsetur horâ septimâ & à festo beati Michaelis usque ad pascha annis singulis pulsetur hora octava cum duabus modis certis vetochetis intermediis secundum quod est consuetum subsequenter officium tertiæ pulsetur antequam incipiat exultant. Sexta verò in continente post elevationem corporis Christi magnæ missæ.

Item nona cum vespers tempore æstuali subscripto pulsetur hora secunda post meridiem & tempore vernali hora prima vel circa ita quod omnes modæ durent per horam integram modo & forma quibus supra in matutinis extitit ordinatum.

Item statuerunt & subsequenter post offertorium magnæ missæ in elevatione corporis Christi ad excitandum corda fidelium prædicta secunda campana ab una parte tangatur, imo & tintinnabulum clochetarum ut adstantes in Ecclesia ad devotionem commoveantur.

Item statuerunt quod officium primæ in quadragesima pulsetur hora septima & duret usque ad horam nonam vel circa & completorium tempore prædicto pulsetur hora prima post meridiem & duret usque ad tertiam horam cum dimidia, alio verò tempore per annum completorium hora octava pulsetur demptis solemnitatibus in quibus hora septima pulsetur.

Item statuerunt quod capitula ordinaria quæ sunt duo in septimana videlicet mercurii & veneris, à pascha usque ad festum beati Michaelis pulsetur horâ sextâ & alio tempore horâ septimâ quæ in quadragesima propter sermones horâ octava mutantur & tunc Martii ac Jovis propter processiones ordinariæ capitulum congregetur, & duret ipsius capitulum per horam in quibus singulis capitulis tres solidi præsentibus distribuantur & præsens dicatur quilibet qui infra horam ordinatam venerit & durante capitulo in eodem fuerit.

Item quia diebus festivis maxime solemnibus Domini Canonici missas suas circa prædictam horam capitularem communiter celebrent, ut in officio chori & missa majori post modum valeant interesse, hoc ideo ordinarunt dicta capitula cum Kalendis, si & quando prædictis diebus solemnibus occurrere contigerit transferri retro majus altare in exultant in quibus omnes interessentes describuntur.

Item statuerunt & ordinarunt quod facta & negotia capituli maxime in rebus arduis, & alicujus importantiæ semper expediantur in loco capitulari ordinato ad sonum campanæ, nec alibi expediri possint; quod si contrarium factum fuerit illud sit irritum & inane & in præmissis omnino sanctæ crucis interdicitur archa.

Item ordinarunt & statuerunt quod in prædictis capitulis & negotiis capituli peragendis post Dominum Præpositum, qui semper in primo & cantorem qui in loco præsentem quilibet ex Dominis canonicis sedere debeat vocemque suam dare & notare in gradu suo secundum ordinem suæ receptionis à primo recepto incipiendo & cum reverentia, ac honestate debitis usque ad ultimum prosequendo sine quacunque alterius loquentis interruptione & quod per majorem partem capituli visum fuerit & ordinatum illud per Dominum Præpositum resolvi debeat & concludi, ac vota singulorum exquiri vel per Dominum Cantorem, in ejus absentia aut per seniorem Canonicum in receptione tunc præsentem in defectu & absentia prædictorum.

Item statuerunt quod si contingat quod absit aliquem de capitulo in eodem dicere aliqua verba iniuriosa proferre in personam singulorum & cujuslibet ipsorum eo ipso & in continenti de capitulo ejiciatur distributionesque octo dierum sequentium omnino perdat & ulterius secundum quantitatem delicti per capitulum puniatur.

Item statuerunt & ordinarunt quod matutinae & aliæ horæ canonicæ magna missa omniaque officia & cætera quæ in choro cantantur officium quoque mortuorum dicantur & cantentur cum debitis intonationibus & pausis secundum dierum occurrenceam & differentiam videlicet ferialium novem lectiones duplicium & solemnium.

Item statuerunt quod si in matutinis vel aliis horis canonicis fiat defectus seu scandalum per aliquem intabulatum non propter hoc cessent à matutinis vel aliis officiis quemadmodum

ANNO
1484.

temporibus retroactis factum exitit. sed defectus talis per alium sine murmure suppleatur etiam si jam officiauerit morem metropolitanum.

Item nostræ Viennensis Ecclesiæ insequendo, sed pœnam debitam sic deficiens persolvat.

Item morem antiquum insequendo ordinaverunt quod matutinæ totius anni semper dicantur & cantentur de mane in continenti post pulsationem ultimæ modæ, seu classis sine magno intervallo demptis & exceptis quatuor solemnitatibus sequentibus, in quibus de sero dicantur propter indulgentias in ipsis ordinatas videlicet Eucharistiæ Domini nativitatis, Apostolorum Petri & Pauli beati Joannis Baptistæ, Petri ad vincula, etiam & assumptionis Virginis gloriosæ.

Item ordinaverunt, quod Dominus Canonicus vel alius die Dominica celebrare debens cum Diacono, & Subdiacono vestibus sacris indutus cruce præeunte cum cereis ardentibus aquam alta voce & solemnitate in choro benedicat.

Item statuerunt & ordinarunt quod cum venerabilis Dominus Canonicus vel alius ad missam principalem celebrandam deputatus venire voluerit introitu missæ per cantores in choro finito, & per ipsos incipiendo Gloria Patri, exeat tunc à Sacriliis præcedentibus Diacono & Subdiacono vestibus sacris indutis composito passu incedentibus, cum ingenti devotione ordinare processionaliter & simul ut non fiat pausa, & distantia inter eos inveniendò ante altare Diacono, à dextris, & Subdiacono à sinistris celebranti assistentibus & Introibo more solito incipientibus procedant ad divinum officium, & qui in præmissis defuerit pro qualibet vice sex denarios perdat levandos super salario & suis primis emolumentis applicando fabricæ pro medietate & supplemto defectu pro alia.

Item ordinaverunt quod omnibus diebus solemnibus & duplicibus in matutinis majori missa & utrisque vespertis per parvum operarium sumptibus fabricæ horis debitis, & ordinatis præparetur incensum.

Item ordinaverunt quod matricularius Ecclesiæ in celebratione missarum magni & parvi altaris hostiam puram & vinum rubrum bonum sine quocunque malo sapore sumptibus suis ministraret pro quibus ministrandis, à capitulo certam percipit pensionem.

Item ordinaverunt quod omnia ornamenta altaris & quæcunque indumenta sacerdotalia necessaria parvus operarius ministrare teneatur, & sub custodia regere & gubernare, ac illa mundificare & manutenere expensis operis.

Item statuerunt quod cum Diaconus & Subdiaconus vadent ad dicendum Evangelium per chorum in pulpito superiori, incedant gravi & lento passu præcedentibus semper cereis & in solemnibus & duplicibus festivitibus thuribulo quo Evangelio expleto, librum quem portavit Diaconus reportet Subdiaconus celebrante osculandum, demum si festum solemnem fuerit per altas sedes chori Dominis Canonicis liber portetur osculandus thuribulo præcedente.

Item statuerunt quod nullus in altari officians, vel celebranti assistens portare præsumat chirothecas in manibus, neque calopedia seu pativos nemoreos in pedibus ad strepitum vel sonitum pedum per chorum evitandum, sub pœna pro quolibet & qualibet sex denariorum fabricæ applicanda.

Item statuerunt quod nullus de habitu intrat chorum per aliquam portam ipsius quin intran-

do faciat reverentiam, & humiliter versus magnum altare se inclinet.

Item quia contra omnem honestatem est chororum absentare tempore quo horæ canonicæ vel divinæ in illo dicuntur & celebrantur officia, igitur statuerunt quod nullus ex Dominis Canonicis Vicariis aut Capellanis eo tempore maxime diebus solemnibus debeat retro altare majus revestiario vel pulpito, ubi leguntur lectiones & Evangelia tam in matutinis quam in missa cum socio horas dicere & chorum dimittere vel absentare sine legitima causa videlicet officandi, vel aliâ, quod si quis fecerit distributione illius horæ omnino careat & pro absente reputetur.

Item ordinarunt & statuerunt quod nullus Canonicus aut quicumque alius Ecclesiasticus in eodem choro dum ut supra celebrantur divina cum socio officium suum dicere debeat nisi cantando & cum aliis de choro psalmodiando, neque brevium proprium eo tempore tenere, sed cum devotione si cantare non possit divinum audiat officium.

Item ordinarunt quod nullus ex Dominis Canonicis, Vicariis, Capellanis, vel alius cujuscunque conditionis existat, dum in choro celebrantur divina confabulari vel murmurationes facere præsumat in eodem neque in aliqua varia & otiosa verba dicere, aut gestos inhonestos facere sed debitum & honestum silentium ibi serveat, quod secus fuerit factum per aliquem & reprehensum in continenti non desisterit, percutiantur formæ in ejus confusione, & distributionibus illius diei careat.

Item quod nullus ex Dominis Canonicis vel alius de choro habituatus prope magnum altare vel parvum retro missam magnam audiat, sed postquam ibi dixerit, confiteor retrahat se missam auditurus ad chorum in stallo suæ receptionis sub pœna perditionis illius missæ & pro absente reputetur.

Item quod nullus ex Dominis Canonicis vel de choro habituatus tempore missæ magnæ, nec etiam quo horæ in choro cantantur canonicæ orationem peculiarem coram ipso magno altari facere præsumat; sed installatus in choro suæ receptionis Deum humiliter ac devotè exoret.

Item ordinarunt quod quilibet ex Dominis Canonicis dum divina celebrantur officia ac horæ cantantur canonicè cum ingenti devotione stet installatus in choro superiori, in quo fuit receptus & secundum ordinem suæ receptionis videlicet seniores Canonici primo recepti gradatim post Dominum Præpositum ab uno latere, & ex alio choro post Dominum Cantorem, & si aliqui ex senioribus voluerint (est) poterunt installare in summitate chori à parte magni altaris, & quilibet contra faciens pro absente reputetur.

Item statuerunt & ordinarunt quod nullus ex Dominis Canonicis vel habituatis de choro ad chorum transire vagando profumat, quando horæ dicuntur, nisi causa officandi, vel alia urgente necessitate, neque inter magnum altare, & Lampadariam quovis modo, sed maneat installatus in loco suæ receptionis & qui contra fecerit pro absente reputetur.

Item statuerunt, quod nec etiam, cum causâ legitimâ quis transire debeat de choro ad chorum, inter cordas campanarum chori, & lecternum ante cantores, sed per retro dictos cantores, & supra cordas, à parte majoris altaris, & tunc cum magna humilitate caput inclinando ad magnum altare devotè transeat.

ANNO
1484.

Item statuerunt quod dum hora in choro dicentur canonicæ nullus debeat in eodem dormire, neque sedere maxime dum dicentur Hymni & Psalmi sequentes videlicet (*Te Deum laudamus*) (*Laudate Dominum de caelis*) (*Benedictus Dominus Deus Israel*) quicumque vult (*magnificat*) (*nunc dimitti*) nec quando missa major celebrabitur, nec quando dicetur Requiem æternam in horis defunctorum.

Item statuerunt quod nullus Dominus Canonicus sedes superiores chori ascendat nisi fuerit in sacris ordinibus constitutus, nec ad electiones vel alios actus capitulares admittatur nisi fuerit requisitus, nec alias recipiat distributiones, nullamque vocem habeat in capitulo donec fidem fecerit de præmissis super quibus nullatenus dispenseretur.

Item statuerunt & ordinarunt quod nullus in Canonicum recipiatur in insigni Ecclesia Gebennensi nisi legitime ætatis de legitimo matrimonio nobilisque ex utroque parente vel altero iurium graduatus, seu in Theologia aut medicina magister fuerit, ac existat, & alias qualificatus secundum Bullam Martini Papæ & per totum capitulum generaliter congregatum hoc fieri debeat.

Item ut tollatur via litibus & discordiis, quæ nuper temporibus præmissis exortæ fuerunt, & eum gravibus expensis sedatæ statuerunt & ordinarunt quod quilibet ad Canonicatum & præbendam Gebennensem admittendus teneatur & debeat ante ejus admissionem & omnia super sanctis Dei Evangelii intrare statuta Ecclesiæ edita & edenda per venerabile capitulum penitus ac inviolabiliter observare & totis viribus adimplere, nec super dicto juramento relationem vel dispensationem petere, aut impetrare, neque etiam obtenta quod absit, uti, non obstantibus dispensatione & aliis quibuscumque contrariantibus etiam auctoritate Apostolica vel aliâ quovis modo impetratis vel impetrandis.

Item statuerunt & ordinarunt quemadmodum temporibus retroactis extitit observatum, quod novus Canonicus postquam fuerit receptus antequam ad residentiam seu fructus præbendæ vel ad aliquas distributiones admittatur ad decorem Ecclesiæ & cultus divini augmentum solvat unam capam de panno Sirico sive de aurato usque ad valorem centum florenorum currentium in patria vel ipsos centum florenos realiter & in promptu numeret fabricæ Ecclesiæ applicandæ, nec pro ipsis centum florenis debeat recipi pignus, aut fieri venditio redditus annualis.

Item statuerunt quod cuilibet ex Dominis Canonicis solvat & expediat ut supra unum bonerum de escarlata pro suo jucundo adventu, octo habitatis chori quatuor florenos Diacono & Subdiacono duos florenos, sex Innocensibus Clericulis chori duos florenos & matriculario pro pulsatione campanæ in sua receptione quinque solidos, quemadmodum hæcenus ut supra extitit observatum & hoc faciat etiam si alias ad alium præbendam fuerit receptus & præmissa adimpleverit.

Item quia ex diversis ad unum Canonicatum & præbendam admisis interdu tribulationes & disceptationes venerabili capitulo evenerunt. Igitur statuerunt & ordinarunt quod nullus Canonicus quamdiu super canonicatu & præbendâ litem habuerit, etiam si fuerit possessor, nullo modo ad distributiones quotidianas admittatur, sed solum grossi fructus, si requisita adimpleverit sibi cedant, & sufficiant, nec etiam ipsa lite pendente aliam præbendam

vacaturam, vel vacantem optare possit quovis modo morem nostræ Metropolitanensis Vienneſis Ecclesiæ insequendo.

Item ordinarunt quod hebdomadarius in choro habens officium nullo modo matutinas incipiat introitum missæ, neque vesperas, nisi prius tribus lampadibus accensis ut est consuetam, videlicet una inter duo altaria majora alia ante magnam altare & altera ante imaginem crucifixi.

Item statuerunt quod nullus in choro inronet officium sedendo, sed reverenter stando capite discoperto & devote crucis signaculo munitus cum bono tractu incipiat.

Item ut cultus divinus à dignioribus maxime diebus solemnibus, magis digne impleatur, ordinarunt quod diebus solemnibus quibus Reverendus Dominus Episcopus habet officium, fiant officia per Dominos canonicos videlicet cantoria per Dominos Præpositum & cantorem.

Item sex primæ lectiones per juniores canonicos septima & octava per Seniores nona per Episcopum tertium & sextum responsoria per magis antiquos & nonum responſorium per cantores secundum in tabula describentur, & thuribulum per juniorem canonicum, & tunc Epistola, & Evangelium missæ dicantur per canonicos in prædicta tabula descriptos.

Item ordinarunt quod diebus solemnibus quibus Domini Præpositus, & cantor vel alii loco ipsorum facient cantoria nullus ex ipsis alium solum relinquere præsumat, nisi causa Prælato, seu officianti officium præcipiendi, nec alicubi cantare debeat, nisi cum cantore suo sub pena perditionis distributionum illius diei fabricæ applicandarum.

Item ordinarunt quod quocumque alicui ex Dominis Canonicis Vicariis, aut de choro habitatis denunciatum seu injunctum fuerit aliquod officium in choro fiendum per clericulos chori vel alios habitatos illud, cessante necessitate adimplere teneatur sub pena perditionis anniversarii illius diei.

Item statuerunt, quod si quis ex Dominis Canonicis in præmissis, vel altero ipsorum secundum quod in tabula erit inscriptus defecerit pro quolibet defectu: quinque solidos perdat qui in continenti per procuratorem suppleti defectum super emolumentis deficientes pro medietate distribuantur, alia verò medietas Rectori fabricæ pertineat de qua computare teneatur.

Item ordinamus quod nullus in choro duo officia facere præsumat nisi qui in matutinis dixerit tertium responſorium, qui potest legere septimam lectionem & qui sextum responſorium dixerit potest legere octavam & in duplicibus vel solemnibus diebus defectu aliorum cantores possint dicere quintam & sextam lectiones.

Item statuerunt & ordinarunt quod in officiendo in choro inferior non possit supplere vicem superioris, nec cum ipso facere officium, sicut curatus civitatis, pro nec cum canónico, nec curatus forensis pro nec cum curato civitatis, nec capellanus simplex pro curato & cætera.

Item statuerunt quod nullus in dicta Ecclesia neque in civitate portet armutiam de vatis grisis, nisi sit Canonicus aut Prælatus sive de octo habitatis, vel quibus talis habitus per capitulum ad beneplacitum est concessus, & tunc per tales non canonicos neque Prælatos ad quatuor cursus tantummodo deferatur, nec aliquis dictum habitum griseum extra clausum nisi in processionibus generalibus deferat sub pena privationis ejusdem.

ANNO
1484.

ANN O
1484.

Item quia temporibus retroactis dictus habitus grifus quasi omnibus perentibus indifferenter datus fuit & concessus etiam probis simplicibus nullius auctoritatis & modicæ reputationis, ita quod præ nimia multitudine portantium dictus habitus vili penditur & contemnitur, statuerunt & ordinarunt quod de cætero nulli detur, nec concedatur, nisi de personis honorabilibus idoneis & qualificatis ad præbendas Gebennensis obtinendas, & tunc fieri debeat in capitulo ordinario non alibi, & loco deputato; habitus vero communis ubique in Ecclesia detur per cantorem & in ejus absentia per canonicum seniores.

Item ad divini cultus augmentum ordinarunt quod in festis duplicibus intonetur prima Antiphona matutinarum per primum clericulum & innocentem chori intabulatum ad primum responsum & prima antiphona de laudibus per secundum.

Item secunda antiphona matutinarum per primum clericum secundi responsorii & secunda antiphona de laudibus per secundum.

Item tertia antiphona matutinarum per intabulatum quarti responsorii & quarta antiphona matutinarum, per secundum.

Item quinta antiphona matutinarum per Lectorem tertiæ lectionis.

Item sexta antiphona matutinarum per primum intabulatum ad quintum responsum & tertia de laudibus per secundum.

Item quarta antiphona de laudibus per lectorem quartæ lectionis.

Item septima antiphona matutinarum per primum intabulatum ad septimum responsum & quinta antiphona de laudibus per secundum.

Item octava antiphona matutinarum per primum Cantorem octavi responsorii & nona antiphona matutinarum per secundum.

Item statuerunt quod in festis solemnibus intonentur prima antiphona matutinarum & prima de laudibus per pueros ad candelabra intabulatos.

Item secunda antiphona matutinarum & secunda de laudibus per magnos clericos primi responsorii.

Item tertia & quarta antiphona matutinarum per intabulatos ad secundum responsum ordine prædicto.

Item quinta antiphona matutinarum per primum scriptum, ad quartum responsum & tertia antiphona de laudibus per secundum.

Item sexta antiphona matutinarum per primum altariensem quinti responsorii & quarta de laudibus per secundum cætera ut supra in duplicibus.

Item ordinarunt quod nullus de habitu Ecclesie illam & minus chorum intrare præsumat tempore quo in dicto choro cantatur vel psallitur, aut sit officium mortuorum sine suo integro habitu consueto, neque ante fores Ecclesie stare, nec postquam classi matutinarum mille vel vesperorum pulsati fuerint sub pœna quinque solidorum fabricæ applicandorum, si canonicus fuerit, si vero inferior trium solidorum.

Item statuerunt quod nullus intrare chorum imo nec Ecclesiam nudis tibiis præsumat, sed habeat caligas coloris convenientes honestati clericali sub pœna pro qualibet vice sex denariorum fabricæ applicandorum.

Item ordinarunt quod nullus de collegio præsumat ipsum chorum intrare dum in eodem psallitur, nisi prius fecerit primam residentiam quæ prima residentia fit ante finem versiculi primi psalmi videlicet de gloria patri usque ad

Amen, & dicto Amen, nullus debeat intrare, neque si post primam dictam residentiam chorum exiverit possit in secunda residentia intrare post Deo gratias de priori Benedicamus & hoc quoad matutinas vespere vel alias horas quæ residentiam requirunt; in missa vero prima residentia fiat ante finem ultimi verbi epistolæ, post quod nulli liceat intrare; neque in secunda residentia post finem primæ collectæ communionis in fine missæ exceptis quatuor solemnitatibus videlicet Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes & Assumptionis Beatæ Mariæ in quibus quodocunque quilibet intrare possit residentia non facta, aliis vero diebus non liceat nisi Rectori parvæ fabricæ procuratoribus capituli & clericis chori ac matriculatis dictæ Ecclesie qui pro negotiis peragendis possint intrare & exire etiam in prima, tertia, sexta & nona quolibet de Collegio quodocunque intrare possit de consuetudine nisi aliud obster ex aliqua fundatione.

Item statuerunt & ordinarunt quod in matutinis vel in magna missa & vespere illius diei existentes & residentiam proxime scriptam facientes suas diurnas residentias distributiones lucentur, quemadmodum hic & multis aliis ecclesiis Cathedralibus de longæva consuetudine extitit observatum.

Item statuerunt & ordinarunt quod eo tempore quo in choro horæ Canonice dicuntur, vel missæ magnæ, aut etiam parvæ in capellis & altaribus per Ecclesiam celebrabuntur in quibus sacrum Dominicum tractatur sacramentum eo tunc nullus ex Dominis Canonicis Vicariis habitatis capellanis aut de choro habituatis debeat spatando deambulare cum socio per medium navis Ecclesie nec per cursus laterales horas suas dicendo sive cum eodem socio vel laico confabulando, & murmurando ne turbent & scandalizent tam celebrantes quam in choro psallentes, & qui contra fecerint si canonici fuerint arbitrio Domini Præpositi & capituli si inferiores Domini Cantoris puniantur.

Item ordinarunt quod nullus portans habitum Ecclesie intra ipsam Ecclesiam, dictum suum habitum teneat, aut reponat conservandum, & qui contrarium fecerit pro qualibet vice solvat, si canonicus duos solidos, si habitatus sexdecim denarios, si altariensis duodecim denarios, si magnus clericus sex denarios fabricæ applicandos & exigendos per procuratorem dictæ fabricæ super emolumentis anniversariorum sine remissione.

Item statuerunt quod nullus generalem vel aliam quodocunque particularem in processione nisi post crucem quæ antefertur de choro in gradu suo exierit, antequam ipsa crux fuerit in navi Ecclesie extra portam chori, quam postquam debite intraverit usque in finem non liceat absentare.

Item ordinarunt quod omnes processiones generales Dominus Cantor ex ejus officio habeat ordinare, & per suam bidellam, illas dirigeret conduci facere, nisi per Dominos de capitulo aliter fuerit dispositum & ordinatum.

Item statuerunt & ordinarunt, quod processio cum cruce magna portam claustrum non exeat pro funere alicujus aut sepultura, nisi fuerit corpus vel supra, aut ex comitibus marchionibus vel aliis principibus superioribus.

Item ordinarunt quod in processionibus tam generalibus quam particularibus omnes de collegio habituati in gradu suæ receptionis & vocationis Bini & Bini incedant innocentes clerici chori primi post crucem, & deinde magni

ANN O
1484.

ANNO
1484.

Clerici subsequenter Capellani non Altarienses, deinde ipsi Altarienses, & post curati forenses, deinde curati civitatis & post habitum grifum deferentes, deinde habitati & postremo Domini Canonici juniores, qui semper seniores procedant secundum ordinem suæ receptionis, ita quod post Dominum Cantorem Dominus Præpositus ultimum locum obtineat qui dignior & honorabilior reputetur.

Item ordinarunt quod Canonicus in prædicta Ecclesia per summum Pontificem ercatus sub expectatione præbendæ incedat in processionibus cum ultimo habitato, vel grifum deferente, si dispar fuerit, vel cum juniore Canonico præbendato & etiam idem junior Canonicus præbendatus cum ultimo habitato vel grifum prædictum deferente, si fuerit dispar, incedere debeat, nec tamen idem Canonicus creatus in Ecclesia aliquas percipiat distributiones, donec præbendam aliquam pacifice fuerit affectus.

Item ubicunque fuerit processio sive in Ecclesia vel extra statuerunt quod nullus de choro habituatus, qui in ea cum aliis non fuerit se in conspectu dictæ processionis audeat præsentare sub pœna pro quolibet & qualibet vice duodecim denariorum fabricæ applicandorum.

Item ordinarunt, quod singula nomina Dominorum Canonicoꝝ per ordinem secundum eorum receptionem in libro Regulæ scribantur, ut in processionibus, & actibus capitularibus appareat quis primus vel posterior fuerit, & ille prior vel primus esse dicatur, & senior qui primum manualiter in choro extiterit libratus, licet alius forte primo extiterit installatus & receptus, sed non libratus.

Item ordinarunt quemadmodum à longo tempore exitit observatum, quod die sancti Joannis Evangelistæ Canonicus per capitulum deputatus cum choro processionaliter vadat ad prioratum Sancti Joannis prædicti extra muros civitatis missam magnam celebraturus & ibi per chorum solemniter dicantur, & cantentur prima, tertia, sexta cum missa prædicta oblationes ibidem provenientes quascunque ab horâ quâ intrat ipsam Ecclesiam usque ad exitum, nomine capituli recepturi.

Item statuerunt quod tam Domini Canonici quam ceteri de collegio habituati omnes deferant vestes honestas, non nimia longitudine vel brevitate notandas, non viles nec nimis pretiosas ad latus & retro confutas, nec apertas more laicorum, neque rubri seu viridis coloris, manicas non nimis latas, vel arctas, neque in aliqua sui parte incisas secundum prohibitionem factorum canonum & qui contra fecerit, si Canonicus Capituli, si inferior Domini Cantoris arbitrio puniatur.

Item statuerunt quod comam neque barbam nutriant, sed cum debitis coronis radi faciant ad minus infra quindecim dies & ii qui circa altare inserviunt infra octo dies radantur.

Item ut distinguantur Clerici à laicis ordinarunt quod nulli ex Dominis Canonicoꝝ, seu de collegio habituati in baptisamentis, sponsalibus, sepulchris vel quibuscunque honoribus fiendis, vel aliter qualitercunque per civitatem ipsos contigerit ambulare pileis, seu capellis vel cornatis more laicorum utantur.

Item ut fidelis populus magis ad devotionem trahatur, solemnitate Epiphaniæ quæ inter alias solemnitates suum locum obtinet ordinatum statuerunt quod ipsa die festi Epiphaniæ horæ missæ fiant tres Reges videlicet unus & primus ex Dominis Canonicoꝝ secundum ordinem suæ receptionis tam præsentibus quam absentibus & qui in posterum fuerint. Deinde se-

cundus Rex, unus ex curatis civitatis ordine inter ipsos servato & tertius Rex & curatus forensis senior & altariensis residentiam faciens in Ecclesia Gebennensi, licet sit junior altariensis dum tamen res ederit per annum integrum, qui cum solemnitate consueta in Ecclesia dicant Evangelium, & oblationem faciant in missa ut est consuetum.

Item ordinarunt pro oneribus supportandis habitatorum seu Vicariorum chori quod Canonicus qui fuerit Rex illo anno solvere teneatur in manibus procuratoris capituli sine quacunque contradictione viginti quinque florenos pro quibus omnia emolumenta in Ecclesia per ipsum lucrata una cum præbenda sua maneant obligata.

Item statuerunt quod curati prædicti forenses & altarienses in Ecclesia residentes & percipientes in communitatibus altariensium vel clericorum chori intabulentur per annum in matutinis ad septem responsoris.

Item ordinarunt quod si quis ex Dominis Canonicoꝝ habitatis curatis Vicariis Altaristis vel constis ipsius Ecclesiæ in præmissis caeremoniis in non observando negligens fuerit, vel ipsa præcepta, & ordinationes transgrediendo excesserit, & contraverit vel non observaverit correctioni quoque directè vel indirectè resisterit, & defectum vel errorem in continenti aut monitus non emendaverit ultra pœnas in singulis statutis descriptas arbitrio capituli, si canonicus fuerit, si verò inferior Domini cantoris puniatur.

Item statuerunt quod quæcunque beneficia cum curâ vel sine cura exceptis præbendis & dignitatibus superioribus ad provisionem capituli in habenda seu communi spectantia cum eo vacare contigerit, tunc si sint capellæ per capitulum in iisdem Rectores instituuntur, si vero beneficia curata revertendo Domino Episcopo per præfatum capitulum Rectores instituendi præsententur.

Item ordinarunt quod si prædicta beneficia cum cura vel sine cura solita sint dari aut conferri per particularem hebdomadariam, tunc officium habentem in cantoria illa in septimana sua capitulo præsentabit, si sint beneficia non curata, seu capellania, si verò beneficia curata fuerint, illa capitulo præfato nominabit, per eundem, Reverendo Domino Episcopo præsentandum, & si periculum sit in mora ad illa beneficia duobus præsentibus vel tribus Dominis canonicoꝝ nominare vel præsentare possit.

Item ordinarunt, quemadmodum extitit observatum, quod quodocunque vacabit cantoria vel sacristia tunc per hebdomadariam sine contradictione quacunque capitulo præsentetur instituendus.

Item ordinarunt quod nullus Canonicus jam intabulatus absens, à civitate sine licentia generali vel mandato speciali capituli ad prædicta beneficia in sua septimana vacantia nominare ut supra vel præsentare possit nisi in Ecclesia seu capitulo sit præsens, & infra suam septimanam usque ad cuius finem expectetur, antequam sequens hebdomadarius possit providere.

Item ne per ignota præmissa procedant, quando septimana incipiat pro Domino Canonico cantoris, quia de vespera ad vesperam quoad officia & solemnitates solemnifantur dies; igitur statuerunt quo ad jus ad beneficia vacantia nominandi vel præsentandi per hebdomadariam septimanam incipere debere in vesperis die Sabbati in continenti intonato, Deus in adiutorium vesperarum in choro, quæ septimana revoluitis octo diebus eadem hora terminetur & successori hebdomadario acquiratur.

ANNO
1484.

ANNO
1484.

Item quia tempore quadragesimali vesperae ante prandium dicuntur, & cantantur. Igitur ordinantur quod septimana quoad praedicta beneficia per hebdomadariam nominanda, vel praesentanda ut supra in completorio intonato (converte nos Deus & cetera) incipiat & eadem hora revolutis diebus octo finiatur.

Item statuerunt quod nullus Canonicus de novo receptus, & in sua prima residentia ad officium Cantoris pro hebdomadario admittatur, nisi se tali tempore praesentaverit, quod suam residentiam integram centum & duodecim dierum in Cathedra sancti Petri potuerit finire, & sic circa festum omnium sanctorum se habeat praesentare quemadmodum temporibus retroactis extitit observatum, aliis vero Canonicis residentibus qui praedictam residentiam modo ordinato adimpleverint, sufficiat quod ante recollectionem fructuum futurorum dictam residentiam faciant & impleant.

Item ordinantur quod si casu aliquo contingat quod absit, infimum hebdomadariam in sua septimana ab hoc seculo migrare, tunc capitulum quoad collationem beneficiorum sibi succedat usque ad finem suae hebdomadae seu septimane.

Item ut reducantur ad debitum ordinem statuta in ordine facta ordinantur quod habens septimanam officii ad altare majus in ipsa septimana habeat, & cantoriam & collationem seu nominationem aut praesentationem ad beneficia ipsa septimana vacantia sublato ordine haecenus observato.

Item si recurat septimana nativitate Domini, paschae, pentecostes, vel alia sollemnis ordinaverunt quod illi dies qui hebdomadario subtrahi consueverunt nullo modo amplius subtrahantur, sed in sua septimana quoad beneficia vacantia sicut alio tempore communi computantur & septimana integra maneat.

Item statuerunt quod si aliquis ex Dominis Canonicis sine licentia generali vel speciali mandato capituli absens a civitate mensis integrum fuerit, reducatur ad epistolam, nec debeat postquam venerit intabulari nisi in vesperis proximis die Sabbati sequentis, & tunc si petierit de mandato duorum Canonicorum intabuletur ita quod si in crastinum videlicet Dominica die residentiam non fecerit pro non intabulato illa septimana habeatur.

Item ut voluntates defunctorum adimpleantur, quibus communiter cavetur, quod inter essentes in suis anniversariis eorum portionem lucrentur, ordinantur, quod supervenientes canonici in praedictis anniversariis etiam si non fuerint intabulati suas percipiant portiones, in omnibus autem aliis donec dicta die Sabbati ut supra fuerint intabulati pro absentibus reputentur.

Item quia inter opera misericordiae computantur mortuos condere, innocentes baptizare & matrimonium solemnizare, statuerunt quod quotiescunque aliqui ex Dominis Canonicis fuerint vocati in praemissis, vel in aliquo eorundem in civitate Gebennensi & in ipsis interfuerint pro praesentibus in choro quoad residentias & anniversaria communia habeantur.

Item quia per multiplicem Dominorum Canonicorum residentiam cultus augetur divinus, & jura Ecclesiae melius defenduntur, ordinantur quod nulli ex Dominis Canonicis immo nec capitulo liceat aliquibus ex canonicis uni vel pluribus licentiam dare se a civitate absenti vel Ecclesiae, nisi in communi daretur licentia generalis, ex urgenti guerra peste vel

alia legitima causa vel in specie alicui seu aliquibus pro negotiis urgentibus capituli, quae tamen licentia fiat capitulariter de consensu omnium, quibus in casibus suas lucrentur distributiones.

Item statuerunt quod illi qui praesentes in Kalenda cujuslibet mensis fuerint in omnibus laudemis & aliis obventionibus quibuscunque in illo mense provenientes vel praesentes vel quando dicta laudemis vel obventiones fiunt in ipsis interfuerint & intabulari in illis omnibus suas recipiant portiones.

Item ordinantur quod absentes ex justis causis supra mentionatis pro residentibus reputantur, & ad beneficia in sua septimana vacantia per procuratorem cum speciali mandato nominare, vel praesentare possint, quae tantum valeant quantum si in propria Ecclesia vel capitulo fierent.

Item statuerunt quod quilibet ex Dominis canonicis residentibus pro praebendae suae suisque particularibus negotiis urgentibus, vel aliis per quadraginta dies continuos vel per partes infra annum, residentiae suae Ecclesiam & civitatem in Diocesi tamen, non extra absentare possit in quibus residentias & anniversaria communia lucretur statuto de absentibus sine licentia per mensem integrum in suo robore permanentem.

Item ut honestius & dignius ad decorem Ecclesiae officium divinum expleatur maxime in Evangelis, & Epistolis dicendis ordinantur probos honestos, & scientificos ad praedicta exercenda quibus statuerunt per quemlibet ex Dominis Canonicis absentem & non residentem super fructibus suae praebendae, anno quolibet dari & expediri tres florenos monetae curialis omni cessante contradictione.

Item sicut temporibus retroactis ex longissima consuetudine extitit observatum, statuerunt quod nullus Canonicus praedictae Ecclesiae postquam de novo fuerit pacifice receptus, & in sua prima residentia faciat grossos fructus suae praebendae suos, nisi residentiam in civitate Gebennensi fecerit spatio centum & duodecim dierum Ecclesiae sancti Petri in propria serviturus incipiendam in festo omnium sanctorum, ita quod finire debeat illam continue vel per partes in Cathedra sancti Petri sub quo nullatenus dispensetur, nisi maneret in studio generali, vel esset Reverendi Domini nostri Gebennensis Episcopi commensalis assiduus vel ad negotia Ecclesiae peragenda, a Capitulo destinatus; in his enim omnibus praedictis canonicis grossos fructus suae praebendae recipiat omni contradictione cessante; aliis vero Canonicis residentibus sufficiat ante quod ante recollectionem fructuum futurorum dictam residentiam adimpleant, ut sibi dictos fructus acquirant.

Item ordinantur quod Canonicus Scholaris migrare volens ad studia generalia licentiam a capitulo accipere debeat & jurare super missale quod ad studium principaliter migrat, causa studendi ne tali velamento Ecclesia defraudetur, fidemque facere debeat capitulo quomodo in tali studio studet litteris Doctoris sui vel Reoris studii debite sigillatis infra festum omnium sanctorum anni residentiae fiendae cujus praeredit habere fructus occasione studii sine residentia alios dictos fructus nullatenus lucretur, sed fabricae accrescant.

Item sicut aliis fuit statutum iterum statuerunt quod quicumque canonicus praetendens causam grossos fructus suae praebendae habendi absque residentia personali consueta ex aliqua prerogativa, vel privilegio quod de illa vel

ANNO
1484.

ANN O
1484.

illis omni anno fidem facere teneatur residentia faciendæ cuius præteritis habere dictos fructus sine residentia infra festum omnium sanctorum aliter dictos fructus nullatenus lucratur, sed fabricæ applicantur.

Item ordinarunt quod si contigerit aliquem ex Dominis Canonicis decedere ab humana residentia prædicta centum & duodecim dierum per ipsum non completa, etiam si pro parte illam fecerit, fructus quicunque suæ præbendæ & emolumenta quæ sibi lucrificet in vita. Cellerario vel fabricæ Ecclesiæ accrescant, nec de talibus fructibus vel emolumentis partim lucratis, aliquatenus inter vivos causa mortis disponere possit.

Item statuerunt quemadmodum de longæva consuetudine fuit observatum quod si contigit aliquem ex Dominis Canonicis ab hoc sæculo migrare residentia integra & debita per ipsum penitus completa, tunc grossi fructus sequentes pendentes cum distributionibus in vita sua lucratis omnino suis hæredibus accrescant.

Item ordinarunt quod si contigit Dominum præpositum Cantorem vel Sacristam Ecclesiæ Gebennensis decedere ab humana residentia prædicta per ipsum non completa, tunc fructus quicunque ut supra & emolumenta præposituræ prædictæ cantoriæ vel sacristiæ Cellerario vel fabricæ penitus accrescant, si verò residentiam requisitam in Dominis Canonicis ut supra compleverit, tunc dicti fructus quicunque cum emolumentis ut supra hæredibus suis omnino pertineant.

Item quia dignum & honestum est ut antiquiores canonici præbendis potioribus utantur, illasque habeant juxta consuetudinem tanto tempore in ipso venerabili capitulo observatam, cujus initii memoria in contrarium non existit statuerunt quod vacantibus Canonicatu & præbenda in ipsa Gebennensi Ecclesia per cessum, vel decessum etiam si generaliter vel specialiter reservati præbenda dicti decedentis, aut cedentis vel alias ut supra qualitercunque vacet, possit, & valeat infra viginti dies, à die vacationis notitiæ per antiquiorem, & seniorem canonicum residentem, si voluerit optari, & acceptari, & sua dimitti, quæ per proximiorum Canonicum seniorem semper infra alios viginti dies possit, ut supra optari & sua dimitti optanda proximiori & sic per ordinem semper de Canonicis antiquioribus successive usque ad ultimum Canonicum fieri possit, si verò aliquis optare nolit illo prætermissio alius succedat & sic semper de una præbenda ad aliam optatis procedat Canonicatu non mutato, ita quod Canonicatum & præbendam requirens illam habeat dumtaxat præbendam quæ in optata remanebit & de illa sit contentus possessionemque illarum præbendarum optatarum per quemlibet Dominorum optantium de consensu capituli auctoritate propria intrare possint absque alterius collatione faciendâ.

Item statuta antiqua in sequendo de novo ordinarunt quod nullus Canonicus præbendam vacantem vel aliam optare possit nisi præsens vere non interpretative vel sitione juris in civitate Gebennensi tempore vacationis præbendæ sic optandæ fuerit & semel residentiam centum & duodecim dierum in persona propria fecerit Ecclesiæ serviendo.

Item statuerunt quod Domini Canonici præbendas suas quas obtinent vel obtinebunt pro tempore cum suis fructibus proventibus & obventionibus unus cum alio cessante omni fraude & sine alterius detrimento, ac præiudicio possint permutare si voluerint absque auctori-

tatis vel decreti cuiuscunque superioris requisitione ita tamen & taliter quod Canonicus senior relinquens meliorem & pinguiorem præbendam juniori postmodum aliam supervententem optare non possit, nisi post locum & ordinem junioris cum quo permutavit, quas permutaciones capitulo infra mensem teneatur intimare & manifestare alioquin nullum sortiantur effectum.

Item ordinarunt quod quilibet Canonicus reservationes quas debet capitulo, vel suo canonico ratione præbendæ suæ vel alia de causa illas solvat annis singulis infra festum Beati Andrea Apostoli quod nisi fecerit ab inde in antea pro residenti nullatenus reputetur.

Item statuerunt quod de obventionibus vel distributionibus quotidianis & minutis manualibus, seu capitulis generalibus quæ communiter inter præsenes dividuntur absentes nihil quomodocunque percipiant quacunque prærogativa vel privilegio teneantur non obstante.

Item quia alienationes vel bonis beneficiorum nisi in casibus à jure permissis valde sunt prohibita ordinarunt quod nullus ex Dominis Canonicis de possessionibus redditibus proventibus proprietatibus aliisque quibusvis immobilibus præbendæ suæ in emphiteosim de novo dare vendere vel quemcunque alienationis contractum facere possit nec valeat nec meliora prospicere & hoc arbitrio & de auctoritate Capituli.

Item statuerunt quod Domini Canonici ad claves secreti pro tempore deputati dictas claves in capitulo generali Kalendæ omnium sanctorum apportare & remittere debeant inde capitulariter distribuuntur per ordinem consuetum videlicet una uni ex senioribus, alia ex junioribus Dominis Canonicis dempto sacrista qui semper suam servet sine mutatione.

Item ordinarunt quod si aliquis Canonicus habens domum particularem promoveatur ad aliquam dignitatem pontificalem ubicunque fuerit, seu dignitatem vel officium in Ecclesia Gebennensi, cui dignitati vel officio sit domus connata, tunc illa domus capitularis quam possidebat tempore promotionis tanquam vacans capitulo libera debeat remanere.

Item statuerunt quod quodocunque vacabit domus capitularis per mortem aut ascensionem dignitatis, vel officii, tunc illa domus per capitulum alicui Canonico Ecclesiæ illam haberi volenti, & de eadem plus offerenti quandiu fuerit canonicus & non ultra vendatur & expeditur reservatis prærogativis seniorum qui in præmissis proferuntur.

Item ordinarunt, quod si Canonicus habens domum capitularem aliam de novo vacantem habere voluerit, tunc primam domum infra dies, menses alteri Canonico vendere teneatur, quod si in dicta venditione morosus extiterit lapso termino illa capitulo tanquam exhibitâ omnino requiratur.

Item statuerunt quod si à casu Canonicus non reperiat domum sic vacantem habere voluerit eo tunc illa alicui honeste Ecclesiastico viro ad vitam dumtaxat vendi possit, & debeat nec in præmissis venditionibus claves domorum prædictarum emptoribus ipsarum expediti debeant, donec & quousque de pretiis earundem integre sit satisfactum.

Item ordinarunt quod quodocunque vacabit domus capitularis deputentur duo ex Dominis Canonicis qui audiant secreta illam habere volentem, & referant capitulo pretium oblatum, absque eo quod manifestetur essens ad tollendum invidias odia vel favores.

Item statuerunt quod quodocunque vacabit

ANN O
1484.

domus capitularis deputentur duo ex Dominis canonicis qui audiant secrete illam habere voventem, & referant capitulo pretium oblatum, absque eo quod manifestetur offerens ad tollendum invidias odia vel favores.

Item statuerunt quod quocumque vacabunt domus capitulares habentes operatoria quæ possint conducere & locari illa nullatenus cum domo vendantur, sed retineantur & ad opus capituli locentur & tradentur.

Item ordinarunt quod nullus Canonicus domum suam capitularem vendere aut permutare possit in infirmitate constitutus si probabiliter dubitetur, quod sit in proximo vacatura & nisi vivat per tres menses ad se venditionis domus prædictæ pro tempore omnis suspicio tollatur.

Item statuerunt quod pecuniæ, seu pretia dictarum domorum pro medietate in acquirimentum ponantur, alia verò medietas inter illos Canonicos qui fuerint præsentis in civitate tempore mortis illorum per quos dictæ domus dicuntur vacare & intabulati vel in Kalenda illius mensis fuerint distribuantur.

Item ordinarunt quod nullus ex Dominis Canonicis de possessionibus quæ Ecclesiæ communes dicuntur habere nec tenere possit, & nisi unam quam dimittendo & non alias, alia recipere & tenere possit & sua quam dimisit alteri expediat semper secundum ordinem de modo optationis præbendarum.

Item statuerunt quod quilibet ex Dominis Canonicis debeat ad minus habere unum equum, mulum, vel mulam adeo honestum, ut illum equitare possit cum honestate debita valoris ad minus viginti florenorum ita & taliter quod sine illo esse non possit ultra mensem sed illo vendito donato, aut alias alienato alium habeat ejusdem pretii vel majoris quantitatis.

Item cum nullus missori probri quem scit indubitanter concubinam habere, audire debeat, nec etiam concubinario celebranti assistere, aut ab ipso sacramenta Ecclesiastica recipere ipsi Domini Canonici ordinarunt, quod nullus ex Dominis Canonicis Vicarius seu habitator Capellanis, Altaris aut de choro Ecclesiæ habitator concubinam sive fornicariam habeat de actu venereo suspectam quod si secus quis fecerit, & super iis vel altero ipsorum fuerit infamatus, vel si notorium, aut manifestum & domum dicti Canonici vel alterius de choro habitatorum cujuscunque dignitatis aut præminentie existant ipsa mulier sic suspecta frequentaverit, tunc talis si Canonicus fuerit & in horis divinis, seu Canonicis interfuit, etiam si non celebret distributiones quotidianas nullatenus lucretur, nec in illis in toto vel in parte portionem recipiat, sed pro absente reputetur donec & quousque de dicto crimine se emendaverit, si verò inferior Canonico fuerit ab interuentia chori & Ecclesiæ, ac habitu privetur, nec ad celebrandum aut cantandum alicubi admittatur supra quorum probatione examen per deputatos à Capitulo sufficiat seu notorietas & infamia laborans.

Item statuerunt quod quilibet ex Dominis Canonicis postquam debitam residentiam per annum fecerit fructusque suæ præbendæ receperit teneatur & debeat in ipsa Ecclesia facere & fundare unum anniversarium viginti quinque librarum Gebennensis quod si morte præventus non fecerit ejus hæredes & bona possidentes ad illud faciendum omnino teneantur, & omnia ejus bona remaneant capitulo obligata & hypothecata donec & quousque præmissa fuerint completa.

Item ordinarunt quod quilibet ex Dominis Canonicis ubi voluerit in quacunque parte Ec-

clesiæ demptis & exceptis choro & sancta sanctorum suam possit eligere sepulturam.

Item statuerunt quod sacrista Ecclesiæ habeat lectum Canonici defuncti pro medietate & pro alia medietate habeat Rector parvæ fabricæ, & matricularius qui potest redimi si fuerit Præpositus, vel cantor pro sex florenis, si vero simplex Canonicus pro quatuor florenis.

Item prædictus matricularius habeat in solidum armutiam & luminare.

Item ordinarunt quod nobiles laici cives Burgenes & honesti mercatores pro remedio animarum suarum usque ad sexaginta solidos annuales; Altarienses verò Capellani & alii viri nobiles Ecclesiastici usque ad triginta solidos similes ipsi Ecclesiæ sanctæ Legatum facientes possint sibi & valeant in eadem eligere sepulturam videlicet à capellis sanctæ crucis & sanctæ Catharinæ usque ad portam majorem prædictæ Ecclesiæ.

Item statuerunt quod oblationes quæ sunt in luminaribus sepulchrorum prædictarum, de facibus vel intorsitiis corpore defuncti in Ecclesia existente tres partes fabricæ pertineant & quarta matriculario sibi per Rectorem fabricæ distribuenda, quod si corpus præsens non fuerit, aut fiat alia solemnitas pro principibus, vel aliis commemoratio tunc matricularius in eadem nihil percipiat; alia verò quacunque emolumenta ex prædictis sepulchris vel commemorationibus provenientes continuo cedant Rectori fabricæ sine quacunque diminutione.

Item ordinarunt quod quando aliquis ex Dominis Canonicis diem suum claudit extremum, corpus suum intra chorum cum habitu completo & ordinato per probos deferatur super quo corpore unus pannus Ecclesiæ honestus per operarium ponatur pro quo panno quinque solidos fabricæ ejus hæredes solvere teneantur.

Item ordinarunt quod quocumque aliqui per venerabile capitulum vel hebdomadariam ad aliquod beneficium sive quacunque capellaniam in Ecclesia Gebennensi instituentur præstare debeant juramenta debitum officium secundum fundationem dictorum officiorum & capellaniarum facere & adimplere, nec non debitam residentiam in choro facere saltem solemnibus duplicibus & novem lectionum interessendo in divinis maxime in primis vespers matutinis missa magna & ultimis vespers cum completoriis cum choristis cantando & psalmodiando & ad præmissa per subtractionem anniversariorum vel fructuum suorum beneficiorum primo per Dominum Cantorem & in defectu ipsius per venerabile capitulum compellantur.

Item statuerunt quod si ex fundatione Capellæ Rector ejusdem ad aliquas missas teneatur ibi celebrandas, tunc dictus Rector infra annum ad Sacerdotium promoveri teneatur, etsi fundatio ad hoc arctaverit illam sub pena juris observare teneatur.

Item ordinarunt quod nulli ad titulum Capituli mandetur ad sacros ordines promoveri quibus eo tunc ad sustentandum, aut beneficiandum dictum capitulum eidem obligatur & raro providetur.

Item statuerunt quod Rectores vel Altaristæ Ecclesiæ Gebennensis ad residentiam capellanarum suarum ex ipsarum fundatione obligati omnino debeant & teneantur residere missasque in illis celebrare vel celebrari facere, ac omne aliud debitum persolvere juxta fundationis & tabulæ, ut præmittitur ordinationem, quod si à talibus servitiis vel officiis, ut supra eis incumbenti vel injunctis justo impedimento cessante per tres menses continuos cessaverint, vel à civitate absentes fuerint nullis per ipsos ad dictis capellis

serviendum

ANNO
1484.

serviendum deputatis ipsis capellanis per venerabile capitulum ad quod providere spectat, priventur & aliis idoneis qui possint & velint deservire Rectoribus libere conferantur.

Item ordinarunt quod quocumque aliquis cujuscunque gradus, status, aut conditionis extiterit aliquam capellam in Ecclesia Gebennensi fundaverit, tunc collatio ipsius omnimoda & pleno jure quocumque vacabit ad capitulum pertineat absque alterius cujuscunque auctoritate superioris requisitione, sicut in aliis omnibus pridem fundatis à longo tempore extitit observatum, super quo tamen ad voluntatem fundatoris pro primo rectore dispensari possit.

Item statuerunt quod omnes capellani sive Rectores N. institui vel instituenti per venerabile capitulum in capellis Ecclesie Gebennensis teneantur & debeant suas constitutiones capellarum sub nomine capituli recepte juxta formam subscriptam & morem in talibus consuetum sub signo Secretarii & sigillo ipsius capituli nos capitulum Gebennensis notum facimus universis harum nostrarum testimonio litterarum quod nos attendentes altare seu capellam N. fundatam & dotatam in Ecclesia nostra Gebennensi per N. vacantem de presenti per mortem N. ultimi Rectoris ejusdem ipsius altare & capellam ut præmittitur vacans & quocumque modo vacare dignoscantur cum ipsis juribus & pertinentiis ad nominationem viri venerabilis Domini N. Concanonici nostri nunc hebdomadarii in officio cantoriae nostrae Gebennensis Ecclesie conferimus & concedimus per presentes N. sufficienti & idoneo ad regimen ipsius altaris & capellae obtinendum, in ipsis altari & capella eundem instituentes & ipsum in Domino salubriter gubernando ponentes, & etiam inducentes ipsum N. in possessionem prædictorum altaris & capellae cum ipsis juribus & pertinentiis tenore præsentium qui quidem N. nobis ad sancta Dei Evangelia juravit in prædictis altari & capella ac choro nostrae Ecclesie bene, & fideliter deservire ut decet per se vel per alium servitorem & in festis solemnibus duplicibus & novem lectionum in matutinis, missa magna & vespere in choro personaliter interesse continue juraque præfata altaris & capellae manutenere, bona non alienare & alienata pro posse ad statum debitum reducere & statuta Ecclesie facta, & fienda observare suo posse.

Dat. Gebennensis & item ut devote & ordinate altarum missae seu capellarum Ecclesie ac alia officia chori celebrentur & dicantur ordinarunt fieri tabulam juxta consuetum per Dominum Cantorem in loco publico chori tenendam de missis prædictis per ordinem celebrandis de officio Cantoris seu hebdomadarii ad beneficia conferenda, ac aliis omnibus officiis in choro fiendis secundum quam seu descriptionem ipsius, ipsi Rectores capellarum per ordinem celebrare debeant hebdomadarius beneficia conferre & ceteri alia officia chori ut decet adimplere, & si quis in præmissis defecerit ultra poenas descriptas arbitrio Domini Cantoris puniatur, & corrigatur, quod si negligens fuerit capitulum suppleat.

Item quia Domini Canonici pro negotiis capituli & manutentiis ne jurium rerum temporalium ipsius pro quibus à Dominis temporalibus multipliciter sunt infestati, & inquietati, ita quod divino officio interdum ut decet vacare non possunt, statuerunt quem ad modum temporibus retroactis extitit ordinatum quod in futurum sint in ipsa Ecclesia octo Vicarii perpetui inclusis duobus fundatis per Dominum Guillelmum Chonerat quondam Canonicum Gebenn-

sem qui sint de legitimo matrimonio procreati & actu probi & erunt majores in Ecclesia post Canonicos & nuncupabuntur octo perpetui Vicarii seu habilitati Ecclesie Gebennensis & privilegiis prærogativis ac honoribus gaudebunt Canonesque totius divini cultus & officii Ecclesie, in se habebunt duo Vicarii per dictum Dominum Guillelmum fundati fuerunt aggregati & adjuncti sex aliis ordinatis per capitulum in omnibus sine differentia quacunque.

Item ordinarunt quod dicti octo Vicarii seu habilitati imposterum quotiescunque locus aliquis vel aliquorum vacabit per capitulum ponantur assumantur, & constituantur, ita quod honestiores & magis commendati & composti in vita & moribus graviorisque in verbo & in intellectu ac sufficientiores in officio divino & habentes organa vocis melius disposita ad cantandum qui ubicunque sic reperientur & commode haberi poterunt assumantur & recipi debeant.

Item statuerunt quod dicti octo Vicarii, vel habilitati continuo interesse debeant & sine intermissione sint in omnibus & singulis horis in Ecclesia Gebennensi celebrandis & psallendis nocturnis pariter & diurnis etiam in omni officio Beatae Mariae Virginis & mortuorum quod se facturos in sua prima assumptione, & receptione, solemniter intrare tenebuntur.

Item ordinarunt dictos habilitatos esse instalatos videlicet quatuor in dextra parte chori superioris & alios quatuor in sinistra juxta ordinem suae receptionis ut qui primò fuerit assumptus præcedat sedeatque primus in dextra parte in quarta sede chori superioris incipiendo à parte magni altaris & alii mediate sequentes recepti, id idem servabitur in sinistra parte chori & in tribus stallis præcedentibus utriusque chori erunt Canonici præbendati.

Item statuerunt quod duo ex dictis habilitatis primo recepti teneantur & debeant principiare, & intonare omnes psalmos in omnibus & singulis horis nocturnis & diurnis quilibet in choro suo prout sit in Ecclesia Metropolitana matrice Viennensis & qui in parte dextra erit primus, vocabitur Succentor, qui vero in sinistra Scholasticus. Succentor autem in dextra parte tenebitur incipere missas omnes per circuitum anni exceptis festis duplicibus & solemnibus quae inchoari debent per duos Cantores in medio chori, & hymnos, antiphonas & Responsorialia in processionibus quibuscunque principiare debeat ipse Succentor, & quotiescunque vacabit locus dictorum Succentoris, & Scholastici dictum capitulum de ipsis habere providere & si quis dictorum Vicariorum legitime fuerit præpeditus officium suum alius ex ipsis supplere poterit.

Item ordinarunt quod in posterum dicti octo Vicarii vel habilitati possint debeant & teneantur supplere vices canonicorum tam in missis dicendis in majori & minori vivorum & defunctorum lectionibus & responsoriis officii diei & mortuorum quam in aliis omnibus ad quae vel in quibus ipsi Canonici quomodocunque possint teneri exceptis Epistola & Evangelio & in lectionibus matutinarum quae per Dominos Canonicos diebus solemnibus secundum descriptionem tabulae dicentur, quando tredecim candelae accenduntur & officiant Praepositus & Cantor, & quando Episcopus vel Praelatus Ecclesie celebrabit, & tunc in Epistola & Evangelio Canonici in missa officiare tenebuntur.

Item statuerunt per capitulum deputati aliquem ex dictis habilitatis vel aliis habituaris qui jurare expresse in capitulo tenentur fideliter defectus dictorum Vicariorum & altarientium

residentium

ANNO
1484.

ANNO
1484.

residentium in choro debentium scribere & notare, nulli quovis modo partendo qui pro labore suo tertiam partem defectuum recipiat, residuum cedat cellario & qui præsens non fuerit nihil lucretur nisi sit infirmus, sed perdat tantum de suo proprio quantum illa hora esset lucraturus & cum quolibet singulis mensibus computabit & defectus procuratori tradet qui de lucratis eis habebit satisfacere.

Item ordinarunt quod non obstante ordinatione prædicta de missis per habitatos dicendis in majori altari vel minori possit & libere valeat in iisdem missam celebrare Canonicus præbendatus, si ex devotione moveatur quandozunque voluerit sitque eo tempore illud emolumentum quod allequebatur per prius sine quacunque diminutione percipiat eo casu quo officium missæ esset eidem ascriptum in tabula videlicet pro qualibet magna missa duodecim denarios, alias non nec alteri committere possit.

Item statuerunt quod quicumque Doctorum Vicariorum & duorum altaritarum defuerit in missa dicenda in majori altari vel minori Evangelioque vel quis tota pro missa perdat quatuor solidos pro Evangelio, vel Epistola duos & hæc super universariis percipiantur.

Item ordinarunt quod si contigerit aliquem octo habitatorum esse altaristam in Ecclesia Gebennensi propter præsentis ordinationes non eximatur à celebratione missarum in suis altaribus fundatarum.

Item statuerunt quod nullus ad aliquod beneficium in Ecclesia Gebennensi admittatur nisi de habitu ipsius Ecclesiæ fuerit tempore admissionis quod si secus factum fuerit illud Domino sit irritum & inane.

Item ordinarunt quod in dicta Ecclesia sint, & perpetuo esse debeant sex parvi innocentes clericuli chori nuncupati, talesque recipiantur, & affirmantur per capitulum, investianturque & habitentur, si non sint prius habitati per Cantorem prout fieri est consuetum qui de legitimo matrimonio sint procreati; faciendi sine difformitate, quæcunque organa vocis bene disposita ad cantandum habentes & qui in choro ac Ecclesia deservire debeant quantum puberes fuerint & usque ad plenam pubertatem videlicet ætatis decem, & octo annorum donec notabiliter mutent vocem ad ipsos quoque pertineat officium ceroserarii & gestare candelabra in missis & processionibus atque aliis horis quibus portari consueverunt.

Item statuerunt quod duo ex dictis clericulis singulis diebus feriatis esse debeant in matutinis, missa & vespertis & aliis horis canonicis ad antiphonas ante psalmos intonandos versiculos responsorium & alios in horis suis versiculos dicendum atque Benedicamus in fine & requiescant in pace in officio mortuorum ut est consuetum, diebus vero novem lectionum duplicium & solemniū omnes maxime in matutinis, missa, & vespertis interesse debeant.

Item ordinarunt quod perpetuo esse debeat unus magister per capitulum deputatus sufficiens & idoneus ad præfatos innocentes instruendum in cantu lectura brevibus longis & accentu debito, atque eos imbuendum in bonis gestis & moribus, sitque de eis sollicitus & singulis diebus post vespertas debeat audire ab illis quid in crastinum habent officiare ea quæ tunc debent cantare & facere si perfecte sciant, & illos qui nescient, seu alias offenderint cum discretione corrigere.

Item cum maximè Reverendus in ipso pater Dominus Episcopus Gebennensis pro tempore

existens minusque officarii ejusdem venerabiles capitulum & Dominos illius cononicos omnimodam jurisdictionem non habebant statuerunt quod quoviscumque ipse Dominus Episcopus vel ejus officarii qualiscumque suam adversus ipsos venerabiles capitulum Dominosque Canonicos alterumve eorumdem voluerint potestatem exercere ultra quam sua in eos jurisdictione se extendet tanto ac eo casu ipsi venerabiles, capitulum Dominique Canonici tandiu possint ac debeant, impune à divinis cessare & cessari facere protinus officiis donec ab hujusmodi exercitio potestatis omnino abstinerint, & res fuerint pristino statui restituta.

Item ut omnis materia tollatur dubitandi super præmissis & jam conditis statutis ordinarunt quod si aliqua inter ipsa statuta tam edita quam edenda contrarietas, vel in aliquo diminuta, aut nimis ampla vel obscura seu dubia reperiantur quod ipsum venerabile capitulum ad sonum campanæ congregatum tales, dubia & obscuritates declarare, emendare, corrigere, nec non diminutis addere, ac superflua tollere possit & valeat, suisque declarationibus, decisionibus, emendationibus & correctionibus omnes quorum interest stare debeant, manere ac omnia iusta declarata observare.

Item quia plura sunt negotia quam vocabula adeo ut legis negotiis omnibus vix valeant providere, statuerunt quod si in omnibus ac singulis circa regimen Ecclesiæ per præmissa statuta tam in ceremoniis quam in quibuscunque aliis non fuerit sufficienter & legitime provisum & provisio in aliquo esset quovismodo necessaria tunc recurratur & recursus haberi debeat ad illud quod in casu simili feratur in Ecclesia Metropolitana Viennensi secundum cujus statuta talis defectus qui fuerit suppleatur.

Item ut nullus amplius materiam habeat vagandi per varia & diversa statuta ordinarunt quod omnes ac singuli Domini Præpositi Cantores & Canonici nec non Altaristæ, Capellani, Choristæ & habitati & ceteri quos præmissa statuta concernunt tam præsentis quam futuri illa teneantur & debeant in posterum servare quantum erit possibile & de illis servandis juramentum præstare aliis quibuslibet statutis extravagentibus & in diversis libris quomodolibet descriptis ex nunc penitus retroactis & amplius non servandis quibus nec aliquam ab inde fidem præstari voluerunt, sed illa omnino per præsentis statuta, ac ordinationes revocantur & annullantur, revocantque & annullant istis solis præsentis & supra scriptis in rebores permanentis.

Quæ quidem capitula & ordinationes supra scriptæ numero centum, & quinquaginta incluso earum exordio cum hac conclusione in præfato Venerabili capitulo in quo præsentis aderant reverendi ac venerabiles *Guillelmus de Fitignaco Præpositus. Petrus de Viriaco. Petri mandus de Saconay. Franciscus de Saconay de Charvonesonay. Petrus de Lonay. Antonius de Villiaco decretorum Doctor Apostolicus Prothonotarius. Philippus de Compeisso Apostolicus Prothonotarius. Martinus de Biola. Joannes de sancto amore. Joannes de Lornay Apostolicus Prothonotarius. Guillelmus de Gregres. Ludovicus de Lornay. Richardus de Rossellione. Andreas de Gressers, & Jeronimus de sancto Michaele, Juris utriusque Doctor Canonici prædictæ Cathedralis Ecclesiæ sancti Petri Gebennensis fuerunt discrepantè conclusæ, & per me Guillelmum Fagesauyer, Civem Gebennensem Apostolicum, ac Imperialem Notarium Ducalemque Sabaudie & ejusdem*

ANNO
1484.

venerabi-

ANNO
1486.

venerabilis capituli secretarium in forma qua supra de mandato Prænominatorum Reverendorum ac venerabilium Dominorum Præpositi, & Canonicorum præsentium suis, ac cæterorum Reverendorum & Venerabilium Dominorum Canonicorum absentium ejusdem Capituli ac futuræ in illo totius posteritatis nominibus redactæ & signo meo assueto die vigesima quarta mensis Septembris anno Domini currente millesimo quatercentesimo octuagesimo tertio, Pontificatus Sanctissimi Domini nostri Sixti PP. iij. anno tertio decimo manualiter subsignatæ in testimonium veritatis eorum omnium, ac singulorum sub appositione utriusque sigillorum ejusdem Capituli.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, confirmationis, approbationis, comminationis, suppletionis & concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc autem attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto, Pontificatus nostri anno primo.

II.
Ex. Ach.
Angl. Rimer
Tom. XII.
pag. 297.

Bulla super Successione in Regno Angliæ approbatoria, & contra Rebelles excommunicatoria; anno 1486.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, in quo potestatis plenitudo consistit, inter curas multiplicis, quibus rerum negotiorumque variatibus continè premitur, ad ea ex debito Pastoralis Officii sibi commissi sollicite Intendere debet, per quæ inter Catholicos Principes eorumque Vasallos & subditos pacis, & quietis coadjuvante Domino conservetur amicitia, & quæ his contraria sunt, ac scandala producunt per suæ Vigilantiæ studium radicitus extirpentur, prout personarum locorum & temporum qualitate pensata, id in Domino conspicit salubriter expedire. Nuper siquidem pro parte carissimi in Christo Filii nostri Henrici VII. Angliæ Regis illustris, & dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Elizabethæ claræ memoriæ Eduardi IV. dicti Regni olim Regis Primogenitæ, Nobis exposito quod ipsi, ad submovendum contentiones, quæ de Regno ipso fuerant inter eorum Prædecessores de Lancastria de qua Henricus ipse Rex, & Eboracensis inclitis domibus, & familiis dicti Regni, de qua Elizabethæ præfati originem trahebant, quarum occasione in Regno ipso grandia scandala retroactis temporibus exorta fuerant, desiderabant invicem matrimonium contrahere. Sed quia quarto & quarto consanguinitatis,

& forsan affinitatis gradibus invicem conjuncti erant, eorum desiderium hujusmodi in ea parte adimplere non poterant dispensatione Apostolica desuper non obtenta, Nos, tunc cupientes perpetuæ tranquillitati paci & quieti dicti Regni, quemadmodum decet pium, & communem Patrem & Pastorem, omnium Christianorum providere, ac discordiis, quæ in eo Regno diu inter descendentes ex Dominibus prædictis, cum maximo ipsius Regni detrimento, vigerant, finem imponere, illudque futuris dissensionibus occurrendo pacatum & quietum perpetuis temporibus reddere, ac Christiani Sanguinis effusionem evitare cum eisdem Henrico Rege & Elisabetha, ut hujusmodi consanguinitatis & forsan affinitatis impedimentis non obstantibus, matrimonium inter se contrahere, & in eo postquam contractum foret remanere liberè & licitè possent, per alias nostras litteras gratiose dispensavimus, suscipiendam ex hujusmodi matrimonio prolem legitimam nuntiando. Cum autem sicut accepimus, Henricus Rex præfatus, quanquam non modo jure belli ac notorio & indubitato proximo successionis Titulo, verum etiam omnium Prælatorum, Procerum, Magnatum nobilium totiusque ejusdem Regni Angliæ Plebis Electione & Voto, nec non Decreto statuto & ordinatione ipsius Angliæ Regni trium statuum in ipsorum Conventu, Parlamento nuncupato, propter hoc publicè & generaliter celebrato, Jus ipsius Regni Angliæ ad ipsum Henricum VII. Angliæ Regem suosque Hæredes suo ex corpore procreandos indubitanter de Jure pertineret eidemque delatum foret. Ad omnes tamen discordias & dissensiones, quæ olim inter illustres Lancastriæ & Eboracensem Domos prædictas vigerant tollendas atque in perpetuum abolendas, ac pro firma & perpetua pace in eodem Regno observanda ad præcipuam & specialem ipsorum trium statuum dicti Regni requisitionem, assenserit eandem Elizabetham Principissam, immortalis famæ Regis Eduardi præfati primogenitam & veram hæredem, ducere habereque in uxorem, dummodo primitus à nobis opportuna dispensatio super impedimentis prædictis obtinerent. Nos qui una cum Venerabilibus Fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus omnia & singula supra dicta paterna caritate considerantes non solum super matrimonio hujusmodi inter Henricum Regem & Elizabetham Principissam præfatos ut præfertur contrahendo, ex causis supra dictis, per dictas nostras litteras dispensavimus, sed etiam Prolem suscipiendam ex eo ad succedendam eisdem Regi & Elizabethæ legitimam nuntiavimus, prout in ipsius dispensationis litteris Apostolicis plenè continetur, motu proprio, non ad Henrici Regis, aut Elizabethæ prædictorum aut alterius pro nobis super hoc oblata, petitionis instantiam sed de nostra mera liberalitate & ex certa nostra scientia, hujusmodi dispensationem nec non matrimonium, illius vigore prædictæ contrahendum, seu, cujusvis alterius dispensationis desuper à sede Apostolica, vel illius penitentiaria aut Legatis, sive Nunciis, ad id facultatem ab eadem

ANNO
1486.

ANN O
1486.

fede habentibus, forsan obtentæ, pro tempore contractum, quarum quidem litterarum nostrarum, & aliarum prædictarum dispensationum tenores præsentibus, ac si de verbo ad verbum infererentur habere volumus pro expressis, legitimumque liberorum successionem, ac etiam declarationem pronuntiationem, & decretum Parliamenti, tam super titulo ipsius Henrici Regis, quam super successione liberorum ac hæredum suorum nec non omnia alia & singula præmissa auctoritate Apostolica præsentium tenore confirmamus & approbamus, ac robur perpetuæ & inviolabilis vere firmitatis obtinere eadem auctoritate pronuntiamus, decernimus atque declaramus supplementumque omnes & singulos defectus, tam juris, quam facti, si qui forsan intervenerint in eisdem aut aliquo præmissorum. Monemusque, & requirimus, motu scientia, & auctoritate prædictis omnes & singulos dicti Regni incolas & ejusdem Henrici Regis subditos, cujuscumque gradus, status, seu conditionis existant, etiam si Ducali, vel majori dignitate præfulgeant, eisque, & cuilibet eorum districte præcipiendo inhibemus, ne ipsi, aut aliquis eorum novos tumultus, occasione juris succedendi hujusmodi, vel quocumque quovis quæsito colore, aut quacumque alia causa, in eodem Regno per se, vel alium seu alios movere seu moveri facere, dispensationi, declarationi, & decreto hujusmodi, aut paci & tranquillitati ipsius Angliæ Regni contraveniendo quovis modo præsumant, sub excommunicationis & majoris anathematis pœna. Quam omnes & singuli hujusmodi tumultus novos excitantes vel excitari facientes atque pacem & Regni præfati tranquillitatem posthac nequiter perturbantes aut prædictis contravenientes ex nunc cujuscumque, & ex tunc prout ex nunc cujuscumque, ut præfertur dignitatis status, gradus, seu conditionis existant, etiam si Ducali aut majori præfulgeant dignitate, eo ipso incurrant, eosque incurrere & illius vinculo innodatos & involutos ipso facto esse eisdem motu scientia & auctoritate volumus, statuimus, decernimus, atque declaramus. A quo quidem excommunicationis & Anathematis vinculo ab aliquo quam sede Apostolica præfata, aut cui ipsa sedes id specialiter & specificè commiserit, præterquam in mortis articulo constituto, nequeant absolutio-nis beneficium obtinere. Et si, quod Deus avertat, contingat ipsam Elizabetham, prole ex dicto Henrico Rege non suscepta, vel suscepta non tamen tunc superstiti, decedere ante ipsum Regem, eo casu prolem ex ipso Rege Henrico & alia quacumque ejus legitima uxore, ab eo superducenda, in omni jure hæreditario Regni hujusmodi juxta ante dictum ipsius Parliamenti Decretum, & hujusmodi nostrum, illius approbationem, & confirmationem super hujusmodi Decreto, & aliis prædictis, ut præmittitur, factam succedere debere similibus motu, scientia, & auctoritate decernimus & declaramus. Et ne in hujusmodi eventum, quispiam prolis præfate successionem hujusmodi, quovis quæsito colore, impedire aut impediendum novos tumultus in

eodem Regno per se vel alios excitare, vel excitari facere, vel procurare præsumat, sub præfatis censuris, & pœnis, quas omnes & singuli novos tumultus ut præfertur, ex quacumque causa in contrarium excitantes, aut excitari facientes, eo ipso incurrant, & à quibus ab alio quam sede prædicta, & cui sedes ipsa id specialiter commiserit absolvi nequeant, præterquam in mortis articulo constituti, pari motu scientia & auctoritate prohibemus. Et quoscumque, tam Principes, quam dicti Regni incolas præstantes opem & succursum, eisdem Henrico Regi, ejusve descendibus in eodem Regno successoribus Angliæ Regibus, contra eorum Rebelles, aut aliqua contra præmissa quovis pacto molientes, eisdem motu scientia & auctoritate benedicimus, & illis, quos sic faciendo in tam justa causa decedere contingeret, plenariam omnium suorum peccatorum indulgentiam & remissionem elargimur. Et nihilominus univervis, & singulis Episcopis Monasteriorum Abbatibus Metropolitanis, & aliarum Cathedralium, & Collegiatarum Decanis, Archidiaconis, Canonicis, Pærochialiumque, & aliarum Ecclesiarum Rectoribus, five Vicariis perpetuis, Prioratuum & Domorum cujusvis etiam mendicantium ordinum Prioribus & Guardianis, & quibuscumque aliis Ecclesiasticis Personis exemptis & non exemptis similibus motu scientia, & auctoritate, sub interdicti ingressus Ecclesiæ in Episcopos, & superiores, ac excommunicationis lætæ sententiæ pœnâ in inferiores ab eis, eo ipso per eos si non paruerint incurranda, mandamus quatinus ipsi & quælibet eorum, cum pro parte præfati Henrici Regis hæredum & successorum suorum hujusmodi quorumcumque fuerint desuper requisiti, contravenientes hujusmodi & novos tumultus excitantes in Ecclesiis suis, & aliis locis publicis inter missarum, & aliorum divinorum officiorum solemniam, nec non aliis temporibus congruis, totiens quotiens requisiti fuerint, excommunicatos, & Anathematizatos esse, & hujusmodi sententias & censuras incurrisse publicè nuntient, faciantque ab aliis nunciari, & ab omnibus artibus evitari, ac legitimis super his habendis servatis Processibus, censuras & pœnas hujusmodi iteratis vicibus aggravent, Contradictores quoslibet & rebelles per censuram Ecclesiasticam & alia Juris remedia appellatione postposita, compescendo invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis. Non obstantibus constitutionibus ordinationibus Apostolicis, censuris quoque per nos & sedem præfata privilegiis & litteris Apostolicis, quibus illa etiam si de eis eorumque totis tenoribus, seu quævis alia expressio habenda esset, & in eis caveretur expresse quod illis non intelligeretur unquam derogatum, nisi dum & quotiens sub certis inibi expressis modo & forma contingeret derogari præsentibus, pro expressis & insertis habentes quoad præmissa specialiter & expresse derogamus contrariis quibuscumque, seu & eisdem Episcopis, Abbatibus, Decanis, Archidiaconis, Rectoribus, Vicariis perpetuis, Prioribus, Guardianis, & aliis Ecclesiasticis Personis ac Ducibus, & aliis prædictis vel quibusvis communiter vel divisim à dicta sit

ANN O
1486.

sede

A N N O
1486.

fede indulgunt quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem & qualibet alia dictae sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam praesentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae Confirmationis, Approbationis, Pronuntiationis, Constitutionis, Declarationis, Suppletionis, Monitionis, Requisitionis, Inhibitionis, Voluntatis, Statuti, Decreti, Prohibitionis, Benedictionis, Concessionis, Mandati, & Derogationis infringere &c.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicae millesimo, quadringentesimo octuagesimo sexto, sexto Calendas Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.

III.
Ex ibid.
pag. 313.

Bulla de matrimonio inter Henricum septimum & Elizabetham Filiam Eduardi Quarti: anno 1486.

I N N O C E N T I U S E P I S C O P U S ,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Redemptoris & Domini nostri Jesu Christi, qui ut humanum genus propter primi parentis lapsum Deo patri reconciliaret in Crucis ara mortem subire, & tandem ad caelos ascensurus, pacem discipulis suis testamento relinquere dignatus est, vices licet immeriti tenentes in terris, ea quae sacrorum Canonum temperato rigore pro fidelium quorumlibet, potissimum dignitatis & profapiae praerogativa fulgentium perpetua pace, & quiete, ac animarum salute, & ut fideles ipsi, suppressis quibusvis contentionum & dissidiorum fomentis, pacis & quietis amenitatis fruantur, provide sedis Apostolicae auctoritate facta, & concessa cognoscimus, ne in dubietatis scrupulum prolabantur, sed perpetuo, firma & illibata persistant, uberiori ejusdem sedis munimine roboramus, prout rerum & personarum qualitatibus inspectis, cognoscimus in Domino salubriter expedire. Dudum siquidem cum carissimus in Christo filius noster Henricus septimus Angliae Rex, & carissima in Christo filia Elizabetha Regina, & primogenita clarae memoriae Eduardi Quarti dicti Regni nuper Regis, illustres quarto & quarto consanguinitatis gradibus invicem conjuncti, pro pace in eorum Regno Angliae nutrienda & conservanda, invicem matrimonialiter copulari desiderarent. Venerabilis Frater noster Jacobus Episcopus Imolensis noster & sedis praedictae in Angliae praefato & Scotiae Regnis cum potestate Legati de latere Orator, & Commissarius, vigore quarundam aliarum nostrarum litterarum per quas inter caetera eidem Jacobo Episcopo cum

duodecim personis, quarto affinitatis vel consanguinitatis gradibus invicem se attingentibus & desiderantibus invicem matrimonialiter copulari, ut matrimonia inter se contrahere, & in eis sic contractis etiam remanere possent, dispensandi, prolemque per eos suscipiendam legitimam decernendi, facultatem concessimus; cum eisdem Henrico Rege, & Elizabetha Regina, ut impedimento consanguinitatis huiusmodi non obstante, matrimonium inter se contrahere, & in eo postquam contractum foret licite remanere possent, dispensavit, prolem ex huiusmodi inter eos tunc contrahendo matrimonio suscipiendam, legitimam decernendo, prout in ipsius Jacobi Episcopi litteris ejus sigillo munitis, quarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, plenius dicitur contineri. Postmodum vero ut accepimus Henricus Rex & Elizabetha Regina praefati litterarum Jacobi Episcopi & dispensationis huiusmodi obtentu, matrimonium, inter se per verba legitime de praesenti contraxerunt, & cum solemnitatibus in dicto Regno Angliae observari solitis solemnizarunt, & tandem carnali copula consummarunt. Cum autem, sicut similiter accepimus, Henricus Rex & Elizabetha Regina praefati cupiant praemissis, pro eorum subsistentia firmiori, robor nostrae confirmationis adjici. Nos, qui Regis pacifici vestigia imitando inter fideles quoslibet, praecipue praecleari generis sublimitate conspicuos, ex quorum votivo successu plurimorum dependet salus fidelium, pacis & tranquillitatis commoda supremis desideriis affectamus, ut Henricus Rex & Elizabetha Regina praefati, libere & quiete, absque aliquo conscientiae scrupulo, in huiusmodi sic per eos contracto matrimonio perpetuo permanere valeant, & ne posterum de viribus ipsius matrimonii per quempiam haesitari contingat providere volentes, motu proprio, non ad ipsorum Henrici Regis & Elizabethae Reginae, vel alterius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra deliberatione & voluntate, obtentam per eos, a dicto Episcopo & Nuncio dispensationem praedictam, & prout illam concernunt omniaque & singula in ejusdem Episcopi litteris praedictis contenta & inde secuta quaecunque auctoritate Apostolica, ex certa scientia & de plenitudine potestatis, tenore praesentium, confirmamus & approbamus, ac plenum firmitatis robor obtinuisse & obtinere, ipsumque matrimonium legitime contractum fuisse, & legitime fore in omnibus & per omnia perinde ac si cum eisdem Henrico Rege & Elizabetha Regina, ut impedimento praedicto non obstante, invicem matrimonialiter copulari, & in contracto postmodum per eos matrimonio remanere possent, suscipiendam ex illo prolem legitimam nuntiando alias juxta dictarum litterarum Episcopi praefati continentiam atque formam ab initio per nos dispensatum fuisset, & quae in praemissis a dicto Episcopo facta fuerunt a nobis immediate, nostroque proprio ore processissent, motu, scientia, & auctoritate similibus decernimus supplemusque omnes & singulos defectus tam juris, quam facti, ac etiam

A N N O
1486.

ANNO
1487.

solemnitatis forsitan omiffa, si qui forsitan intervenerint in eisdem. Eisdem Henricum Regem & Elizabetham Reginam ac matrimonium ipsum per eos contractum, Redemptoris præfati, ac Beati Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate benedicentes. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, constitutionis, suppletionis, benedictionis, & voluntatis infringere &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, Decimo Calendas Augusti, Pontificatus nostri anno secundo.

IV.
ibidem
Pag. 324.

Commissio Archiepiscopo Cantuariensi pro absolutione Tumultuantium: anno 1487.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

*Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri
Archiepiscopo Cantuariensi, salutem &
Apostolicam Benedictionem.*

Apostolicæ sedis indefessa clementia lapsis, ad eam post excessum cum humilitate recurrentibus, persona libenter se propitiam, & benignam exhibere, & dum id humiliter petierint suæ pietatis gremium aperire consuevit. Dudum siquidem, pro conservanda pace, & quiete in Regno Angliæ, & ex certis aliis tunc expressis causis, per alias nostras litteras, motu proprio, & ex certa scientia, auctoritate Apostolica monuimus & requivimus omnes & singulos dicti Regni incolas & carissimi in Christo Filii nostri Henrici septimi Angliæ Regis illustris subditos, cujuscumque gradus, status, seu conditionis existerent, etiam si Ducali vel majori Dignitate fulgerent, eisque & cuilibet eorum, districte præcipiendo inhibuimus ne ipsi aut aliqui eorum novos tumultus occasione juris succedendi in dicto Regno, vel quovis quæsito colore aut quacunque alia causa in eodem Regno per se vel alium, seu alios movere seu moveri facere, aut paci & tranquillitati dicti Regni contravenire quovis modo præsumerent sub excommunicationis & majoris anathematis pœna, quam omnes & singuli hujusmodi tumultus novos excitantes vel excitari facientes, atque pacem & Regni præfati tranquillitatem perturbantes, aut prædictis contravenientes, ex tunc, cujuscumque, ut præfertur dignitatis, status, gradus, seu conditionis existerent, etiam si Ducali, aut majori præfulgerent dignitate, eo ipso incurrerent eosque incurrere, & illius vinculo innodatos, & involutos ipso facto esse, eisdem motu, scientia, & auctoritate voluimus, statuimus, decrevimus, atque declaravimus. A quo quidem excommu-

ANNO
1487.

nicationis & anathematis vinculo, ab alio quam sede præfata, aut cui sedes ipsa id specialiter & specificè committeret, præterquam in mortis articulo constituti nequirent beneficium obtinere, prout in eisdem litteris plenius continetur. Cum autem sicut præfatus Rex nobis nuper exponi fecit, aliqui ex prædictis monitis, qui hujusmodi excommunicationis sententiam incurrerunt, desiderent, pro serenitate conscientiarum suarum ab illa absolvi, pro parte ejusdem Regis nobis fuit humiliter supplicatum ut ipsos, & eorum singulos ab hujusmodi excommunicationis sententia absolvi mandare, aliasque eis & eorum statui in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, attendentes quod præfata sedis exuberans clementia cum humilitate petentibus veniam non consuevit denegare, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus quatinus per te, vel alium, seu alios idoneos, quos ad hoc duxeris eligendos, super quo tuam conscientiam oneramus omnes & singulos excommunicationis sententia hujusmodi innodatos, qui id humiliter petierint, ab illa auctoritate nostra, hac vice duntaxat absolvas in forma Ecclesiæ consueta; injunctis eis inter alia, sub virtute præstandi juramenti, quod de cætero talia non committent nec ea committentibus præstabant auxilium, consilium, vel favorem, ac pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis quæ de jure fuerint injungenda: Non obstantibus præmissis ac Apostolicis, nec non bonæ memoriæ Ortonis & Ottoboni, olim in dicto Regno ejusdem sedis Legatorum, ac in provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus cæterisque contrariis quibuscunque.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo, octavo Id. Augusti, Pontificatus nostri anno tertio.

ANNO
1488.V.
Ex. Arch.
Angl. Rimer.
Tom. XII.
Pag. 332.

Bulla contra Hibernicos Prælatos qui Lambertum Symnell præsumptum de jure, de Facto in Regem coronarunt: anno 1488.

INNOCENTIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Casselensi, & Tuamensi Archiepiscopis, ac Clochorensi, & Ossoriensi Episcopis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea libenter intendit, per quæ excessus & crimina per Ecclesiasticas personas præsertim Pontificali dignitate prædictas, quæ omni debent carcere macula vitiorum & alios eorum bonis operibus & exemplis ad bene vivendum & suis Principibus obediendum inducere & à rebellionibus ac seditionibus præcavere, debite puniantur, ut alii, hujusmodi exemplo ducti, à similibus de cætero studeant abstinere. Nuper siquidem ad nostrum non sine maxima animi nostri perturbatione pervenit auditum, quod Venerabiles Fratres nostri Octavianus Armachanensis, & Valterius Dublinensis, Archiepiscopi, ac Johannes Midenensis & Modernus Darenensis Episcopi, nescitur quo Spiritu, nisi maligno, ducti, monitionibus, mandatis, & inhibitionibus per nos contra novos tumultus in Regno Angliæ moventes, seu moveri facientes, aut paci, & tranquillitati dicti Regni contravenientes, nec non carissimo filio nostro Henrico ejusdem Regni Regi illustri & Hiberniæ Domino inobedientes sibi que Rebelles, Factis, ac Sententiis, Censuris, & pœnis contra eos promulgatis, contemptis, proprio postergato honore, Deique Timore postposito Hostibus & Rebellibus præfati Regis adherere, ac opem consilium, auxilium & favorem præstare non erubuerunt, quinimo, quod pejus & abominabilius est, ad magis perturbandum quietem & tranquillitatem dicti Regni quemdam puerum, de illegitimo thoro natum, & quem Filium quondam Ducis clarentiæ fore falso confingebant, in ipsius Regni Regem ausu temerario quamvis de facto erexerunt & coronarunt, quem præfatus Rex, Victoria potitus jam in manibus suis habuit, Crimen læsæ Majestatis committendo, nec non sententias censuras, & pœnas prædictas damnabiliter incurrendo, in non modicum ejusdem Regis præjudicium, & detrimentum, pacis & quietis Regni & sui Domini Hiberniæ prædictorum perturbationem animarum suarum periculum, dignitatis Pontificalis opprobrium perniciosum quoque exemplum & scandalum plurimorum. Nos igitur, volentes desuper, antequam majora scandala sequantur, prout ex debito Pastoralis tenemur Officii, debite providere, & eosdem Archiepiscopos, & Episcopos, juxta suorum

exigentiam demeritorum comperta veritate punire.

ANNO
1488.

Fraternitati vestræ, de qua in his & aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatinus vos, vel duo vestrum per vosmetipsos, de præmissis omnibus auctoritate nostra vos secreta diligenter informetis & inquiretis. Et quicquid desuper comperitis, id totum nobis per processum vestrum, vestris, vel duorum vestrum sigillis signatum, ad nos per proprium nuncium quem quantocius destinabitis fideliter significare curabitis. Ut exinde, omnibus diligenter examinatis, de Consilio fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium secundum Canones & Decreta Sanctorum Patrum contra eosdem Archiepiscopos & Episcopos debite procedere possimus. Super quibus omnibus & singulis vobis, quoad hoc, plenam liberam, & omnimodam harum serie concedimus facultatem. Non obstantibus Apostolicis, nec non in provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus ceterisque contrariis quibuscunque. Vos autem in hujusmodi negotio ita accurate, diligenter, fideliter & prudenter, prout de vobis confidimus vos gerere studeatis, quod apud nos, & hanc sanctam sedem non immerito possitis commendari.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo, octuagesimo septimo, non. Januarii, Pontificatus nostri anno quarto.

ANNO
1488.

V. L.
Ex ibid.
P. 347.

Bulla contra tumultus excitantes super Jure succedendi in Regno Angliæ: anno 1488.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sedis Apostolicæ Providentiâ plurimum circumspicte intra salutem animarum CHRISTI fidelium, ac Pacis, quieti, & tranquillitati Catholicorum Regum & Principum, Regnorumque, & Dominiorum eorundem conservationi dubia quæ ex ordinatis propterea per eam pro tempore oriuntur dilucidat & declarat, & sic ordinata ampliat & extendit prout in Domino conspicit salubriter expedire. Dudum siquidem ad obviandum Bellis & dissensionibus quæ in Regno Angliæ, retroactis temporibus, occasione Jure succedendi in eodem Regno inter Prædecessores carissimi in Christo filii nostri Henrici septimi Regis, & carissimæ in Christo filia nostræ Elizabethæ Regina Angliæ illustris, humani generis hoste procurante, diu vigerant inter cætera, motu proprio, & ex certa nostra scientia, per alias nostras litteras, monuimus, & requisivimus, omnes & singulos dicti Regni incolas, & ejusdem Henrici Regis subditos cujuscumque gradus, status & conditionis existerent, etiam si Ducali vel majori dignitate præfulgerent, ejusque & cuilibet eorum districtè præcipiendo, inhibuimus, nè ipsi aut aliquis eorum novos tumultus, occasione dicti Jure succedendi in dicto Regno, vel quovis quasito colore, aut quacunque alia de causa, per se vel alium seu alios movere seu moveri facere, aut paci & tranquillitati ipsius Regni contravenire quovis modo præsumerent, sub excommunicationis & majoris Anathematis pœna. Quam omnes & singuli, hujusmodi tumultus novos excitantes vel excitari facientes, ac Pacem & Regni præfati tranquillitatem perturbantes, aut prædictis contravenientes, ex tunc eo ipso incurrerent, eosque incurrere & illius vinculo innodatos & involutos ipso facto esse eisdem motu & scientia volumus, statuimus, decrevimus, & declaramus. A quo quidem excommunicationis & anathematis vinculo ab ullo quàm sede prædicta, aut cui ipsa sedes id specialiter, & pacificè committeret, præterquam in mortis articulo constituti nequirent absolutionis beneficium. Et quoscunque tam Principes externos, quàm dicti Regni Incolas præstantes opem & succursum eidem Henrico Regi ejusque descendibus in eodem Regno successoribus Angliæ Regibus, contra eorum Rebelles, aut aliqua contra præmissa quovis pacto molientes, eisdem motu & scientia benediximus, & illis quos sic faciendo in tam ista causa decedere contingeret, plenam omnium peccatorum suorum Indulgentiam

& remissionem largiti fuimus. Deputatis etiam super his executoribus, qui tales publicarent & facerent ab aliis publicari, ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras & pœnas prædictas iteratis vicibus aggravarent. Prout in eisdem litteris, quarum tenorem, ac si de verbo ad verbum præsentibus infereretur, haberi volumus pro sufficienter expresso plenius continetur. Cum autem, sicut accepimus, à nonnullis revocetur in dubium an in monitione, requisitione, inhibitione, & litteris prædictis includantur Hiberniæ, & aliorum locorum temporali Dominio dicti Regis subditorum, extra tamen Regnum prædictum consistentium, Incola monitioni, Requisitioni, & Inhibitioni prædictis non parentes? Vereanturque Rex & Regina prædicti nè Ecclesiasticæ Personæ Regni & Dominiorum prædictorum, in prædictis litteris non inclusa, hujusmodi novos tumultus & perturbaciones excitent & faciant ac procurent ab aliis excitari. Nos, Quibus ex Pastoralis Officii præcipue conservandæ Pacis & quietis inter Populos & Regna Christiana cura incumbit, super his debite providere, ne fidelium animæ aliquorum perverforum suasionem censuris & pœnis prædictis illaqueatæ remaneant, hujusmodi ambiguitatis dubium summovere, & ne Ecclesiasticæ Personæ prædictæ ad ea quæ secularibus Personis interdicta sunt impunè prorumpant, providere volentes, motu simili, non ad eorundem Regis & Regina, aut ad alicujus alterius pro eis nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & ex simili scientia auctoritate Apostolica tenore præsentium, declaramus Hiberniæ, & aliorum locorum & Dominiorum dicto Regi subditorum extra dictum Regnum consistentium Incolas seculares, qui hujusmodi novos tumultus, occasione dicti Jure succedendi, in eisdem Regno, & Dominis, vel aliàs movere & excitare non verebuntur, cujuscumque Dignitatis, Status, Gradus, Ordinis, conditionis, vel Præeminentiæ sint vel fuerint, in prædictis monitione, requisitione, inhibitione, & litteris inclusos esse, & illos ex eis, qui monitioni, requisitioni, & inhibitioni prædictis non paruerint excommunicationis, & anathematis sententiam prædictam incurrere debere, & eosdem executores ac ab eis deputatos subexecutores excommunicatos & anathematizatos publicè nunciare, & ad censuram earundem aggravationem contra eos procedere, & alia eis demandata facere posse juxta litterarum earundem continentiam atque formam, & sic nostræ intentionis esse, ac per quoscunque Auditores & Judices etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in quavis causa judicari & interpretari debere, sublata eis, & cuilibet eorum quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & auctoritate, ac irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, eis-

ANNO
1488.

ANNO
1488.

dem motu, scientia, & auctoritate discernimus. Ac eandem monitionem Requisitionem, & inhibitionem ad personas Ecclesiasticas, etiam cuiusvis ordinis, Religiosas exemptas non exemptas in prefatis Regno & Hibernia, ac illis Dominiis ipsius Regis constitutas, cuiusvisque status, Gradus, Ordinis & Conditionis existant, etiam si Episcopali, vel alia quavis etiam majori Ecclesiastica dignitate praeferantur, similibus motu, scientia & auctoritate extendimus, & extendendo eandem Ecclesiasticas Personas & quamlibet earum dicta auctoritate pari modo monemus, requirimus & inhibemus eidem, ne novos tumultus huiusmodi suscitare moveat, seu iam motos fovere nutrire, & manuteneat, seu quempiam ad illos incitare, neve paci & tranquillitati ipsius Regni & Dominiorum ejusdem Regis, etiam extra Regnum ipsius consentium, contravenire, quovis modo praesumant, sub interdicti ingressus Ecclesiae per Episcopos & superiores ab eis, & excommunicationis ac anathematis latae sententiae poenam per alios inferiores ab eis qui contraverint eo ipso incurrenda, ita ut si Episcopali & majori dignitate Ecclesiastica fungentes sub huiusmodi interdicto per decem dies permanere non formidaverint, ex tunc, lapsi Diebus eidem a suarum Ecclesiarum regiminiibus suspensi existant, & si suspensionem eandem per viginti dies, praefatos decem dies immediate sequentes, animo quod absit, sustinuerint indurato excommunicationis, & majoris anathematis sententia, prout & alii inferiores innodati sint & esse censentur eo ipso. Non obstantibus praemissis ac Apostolicis, nec non bonae memoriae Ottonis & Ottoboni olim in dicto Regno Angliae ejusdem Sedis Legatorum, ac in Provincialibus, & Sinodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & Ordinationibus, nec non omnibus illis quae in litteris praedictis volumus non obstat, ceterisque contrariis quibuscunque, & quia difficile foret praesentes & alias litteras praedictas, ad singula quaque loca, in quibus expediens fuerit, deferre, volumus & eadem auctoritate decernimus quod illarum transumptis, manu publici notarii inde rogati subscriptis, & sigillo alicujus personae in Ecclesiastica dignitate constitutae aut curiae Ecclesiasticae munitis, ea prorsus in iudicio & extra, & alias ubilibet fides adhibeatur quae praesentibus & aliis litteris praedictis adhibetur si essent exhibitae vel ostensae. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, constitutionis extensionis, monitionis, requisitionis, Inhibitionis, voluntatis, & decreti, infringere &c.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae millesimo, quadringentesimo, octuagesimo sexto, X. Calendas Junij, Pontificatus nostri anno quarto.

ANNO
1490.

Bulla Innocentii VIII. pro receptione Antonii Championis nominati ab illo ad Ecclesiam Gebennensem: an. 1490.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis Filiis populo Civitatis & Diocesis Gebennensis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Hodie siquidem venerabilem fratrem nostrum Antonium Episcopum Gebennensem a vinculo quo Ecclesiae montis regalis, cui tunc praecerat, tenebatur, de fratrum nostrorum consilio & apostolicae potestatis plenitudine absolvimus, & ad Ecclesiam Gebennensem tunc certo modo vacantem de eorundem fratrum consilio auctoritate Apostolica transfulimus, ipsumque eidem Ecclesiae Gebennensi praefecimus in Episcopum & Pastorem, curam & administrationem dictae Ecclesiae Gebennensis sibi in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur.

Quocirca universitatem vestram monemus & hortamur attentè per Apostolica scripta vobis mandantes, quatinus eundem Antonium Episcopum tanquam Patrem & Pastorem animarum vestrarum devote suscipientes & debita honorificentia prosequentes, ejus monitis & mandatis salubriter & humiliter intendatis, ita quod ipse Antonius Episcopus in vobis devotionis filios, & vos in eo per consequens patrem invenisse benivolum gaudeatis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicae millesimo quadringentesimo nonagesimo, non. Novembris, Pontificatus nostri anno septimo.

B. Bagarethus.

9. Novemb.
1490.

Faint, mostly illegible text in two columns, likely bleed-through from the reverse side of the page.

